

Prognoza oddziaływania na środowisko dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

Wykonawca:
Zakład Analiz Środowiskowych
Eko-precyzja Czupryn Paweł

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
1.1. Podstawy prawne opracowania prognozy.....	3
1.2. Cel prognozy.....	4
1.3. Zakres prognozy.....	4
1.4. Metodologia wykonania prognozy.....	6
2. Główne założenia Programu Ochrony Środowiska.....	7
2.1. Dokumenty nadrzędne i cele.....	7
2.2. Dokumenty o zasięgu krajowym.....	7
2.2.1 Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa.....	7
2.2.2. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.....	8
2.2.3. Uwarunkowania wynikające z Krajowego i Wojewódzkiego Programu Usuwania Azbestu.....	8
2.2.4. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Planu Gospodarki Odpadami Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014.....	9
2.3. Dokumenty o zasięgu wojewódzkim.....	10
2.3.1. Uwarunkowania wynikające z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami	10
2.3.2. Uwarunkowania wynikające z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska	12
2.4. Dokumenty o zasięgu powiatowym.....	15
2.4.1. Uwarunkowania wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	15
3. Założenia alternatywne.....	16
4. Charakterystyka Gminy.....	17
4.1 Położenie.....	17
4.2 Demografia.....	18
4.3 Budowa geologiczna.....	19
4.4 Warunki klimatyczne.....	19
4.5 Infrastruktura inżyniersko-techniczna.....	20
5. Ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.....	22
5.1. Wody.....	23
5.1.1. Wody powierzchniowe i podziemne.....	23
5.1.2. Jakość wód - wody podziemne.....	32
5.2. Powietrze.....	33
5.3. Ochrona przyrody.....	37
5.4. Gleby.....	44
5.5. Hałas.....	47
5.6. Pola elektromagnetyczne.....	50
5.7. Gospodarka odpadami.....	53
6. Główne problemy ochrony środowiska.....	54
7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu.....	55
8. Ocena stopnia zgodności postanowień Programu z przepisami dotyczącymi form ochrony przyrody.....	55
9. Oddziaływanie na środowisko realizacji POŚ.....	62
10. Zapobieganie i ograniczanie ujemnych oddziaływań na środowisko.....	63
11. Oddziaływania transgraniczne.....	65
12. Ocena stopnia zgodności postanowień Programu z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.....	65
13. Monitoring.....	66
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	68
15. Podsumowanie.....	70
Załącznik nr 1.....	72

Spis rysunków:

Rysunek 1. Gmina Sanok na tle powiatu.	17
Rysunek 2. Roczna róża wiatrów dla stacji meteorologicznej w Lesku.	20
Rysunek 3. Stan/potencjał ekologiczny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).	25
Rysunek 4. Stan chemiczny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).	26
Rysunek 5. Stan ogólny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).	27
Rysunek 6. Lokalizacja Sanoka względem JCWPd nr 157 oraz 158.....	30
Rysunek 7. Sanok na tle GZWP nr 431.	32
Rysunek 8. Podział województwa podkarpackiego na strefy ochrony powietrza.	34
Rysunek 9. Obszar Natura 2000 Góry Słonne na tle gminy Sanok.	38
Rysunek 10. Obszary siedliskowe Natura 2000 na tle gminy Sanok.	39
Rysunek 11. Obszar siedliskowy "Sanisko w Bykowcach" na tle południowo-wschodniej części gminy Sanok.....	40
Rysunek 12. Rezerwat "Polanki" na tle gminy Sanok.	41
Rysunek 13. Park Krajobrazowy Gór Słonnych na tle Gminy Sanok.....	42
Rysunek 14. Gmina Sanok na tle Obszarów Chronionego Krajobrazu.	43
Rysunek 15. Stanowiska Dokumentacyjne na tle gminy Sanok.	44
Rysunek 16. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej w pobliżu Sanoka.	51
Rysunek 17. Pomiar poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa podkarpackiego w roku 2013 (dane WIOŚ w Rzeszowie).	52

Spis tabel:

Tabela 1. Dane demograficzne (stan na 31.XII.2014r.).	18
Tabela 2. Bezrobocie (stan na 31.XII.2014r.).....	19
Tabela 3. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.).....	21
Tabela 4. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.).....	21
Tabela 5. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.).....	22
Tabela 6. Wykaz JCWP w obrębie których położona jest Gmina Sanok.	23
Tabela 7. Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.	28
Tabela 8. Wyniki badań jakości wód powierzchniowych występujących na terenie gminy Sanok (stan na rok 2013).	29
Tabela 9. Charakterystyka JCWPd nr 157.	31
Tabela 10. Charakterystyka JCWPd nr 158.	31
Tabela 11. Wyniki oceny JCWPd nr 157 oraz 158 (stan za rok 2012).	32
Tabela 12. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza.	35
Tabela 13. Wynikowe klasy strefy podkarpackiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2013 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.	35
Tabela 14. Wynikowe klasy strefy podkarpackiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2013 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.	36
Tabela 15. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Sanok (stan na rok 2013).	46
Tabela 16. Zmienność odczynu gleby wraz ze zmianą zakresu odczynu pH.	46
Tabela 17. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu.	47
Tabela 18. Wyniki równoważnego poziomu dźwięku w roku 2013 w miejscowości Zarszyn.	49
Tabela 19. Wyniki długookresowego średniego poziomu dźwięku w Sanoku w 2012 r.	49
Tabela 20. Wyznaczone wskaźniki służące do oceny wdrażania „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”.	67

1. Wstęp

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) „przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (...) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...)” a także w przypadku wprowadzania zmian do przyjętych dokumentów (art. 50).

W celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko „*Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*”, organ administracji publicznej – Wójt Gminy Sanok, na podstawie zapisu art. 51 ust. 1 w/w ustawy, został zobowiązany do sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko projektu programu.

1.1. Podstawy prawne opracowania prognozy

Podstawy formalno – prawne opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu „*Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*” stanowi:

- Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.).

Zakres opracowania prognozy został zaopiniowany zgodnie z art. 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Rzeszowie.

1.2. Cel prognozy

Głównym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego a względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Należy podkreślić, iż podlegający ocenie dokument „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, jest w swym założeniu dokumentem ogólnym, a niniejsza ocena oddziaływania na środowisko może mieć jedynie charakter jakościowy.

1.3. Zakres prognozy

Zakres prognozy powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.).

Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,

- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również:

- rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru;
- biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.4. Metodologia wykonania prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” została sporządzona zgodnie z wymaganym zakresem w myśl art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.).

W opracowaniu wykorzystano także:

- „Politykę Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”;
- „Strategię Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020”;
- „Program Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego”;
- „Program Ochrony Środowiska dla powiatu sanockiego”;
- „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok”.

W załączniku nr 1 przeprowadzono analizę i ocenę oddziaływania „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” posługując się tabelą przedstawiającą następujące typy oddziaływania na środowisko:

- bezpośrednie,
- pośrednie,
- wtórne,
- pozytywne,
- negatywne,
- skumulowane,
- krótkoterminowe,
- długoterminowe,
- stałe,
- chwilowe.

na następujące elementy środowiska:

- różnorodność biologiczna,
- ludzie,
- rośliny,
- zwierzęta,
- formy ochrony przyrody, w tym obszary Natura 2000;
- powietrze,
- wodę,
- powierzchnia ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki.

W celu analizy wpływu realizacji Programu na środowisko posłużono się metodą macierzy interakcji.

2. Główne założenia Programu Ochrony Środowiska

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” został sporządzony w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) organ wykonawczy gminy w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska, uchwalany przez radę gminy (art. 18 ust. 1).

Program ten sporządzany, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata określa cele oraz priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe (art. 14).

2.1. Dokumenty nadrzędne i cele

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” powinien być zgodny z następującymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego:

- *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,*
- *Krajowym Planem Gospodarki Odpadami,*
- *Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego,*
- *Polityką Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,*
- *Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego,*
- *Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu sanockiego,*
- *Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,*
- *Programem Usuwania Azbestu z Terenu Województwa Podkarpackiego do roku 2032.*

2.2. Dokumenty o zasięgu krajowym

2.2.1 Uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

Podstawowym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego oparte przede wszystkim o zasady zrównoważonego rozwoju (zgodnie z art. 5 Konstytucji RP). Kryteria rozwoju zrównoważonego powinny być uwzględnione we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych.

Główne cele wynikające z polityki ekologicznej państwa dotyczące gminy Sanok to:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska:

- osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez uporządkowanie gospodarki ściekami komunalnymi oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rozproszonych, trafiających do wód wraz ze sfluwami powierzchniowymi,
- spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,

- minimalizacja zagrożenia mieszkańców gminy ponadnormatywnym hałasem,
- wprowadzenie kompleksowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

2. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

- zachowanie różnorodności biologicznej i ochrona krajobrazu,
- utrzymanie i rozwój terenów zieleni miejskiej.

3. W zakresie zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii:

- wprowadzanie nowoczesnych technologii w przemyśle i energetyce w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności, energochłonności i odpadowości produkcji oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do środowiska,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

4. W zakresie zadań systemowych:

- zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do ustaleń zawartych we wszystkich dokumentach strategicznych i przeprowadzenia oceny skutków ekologicznych ich realizacji przed ich zatwierdzeniem,
- upowszechnienie Systemów Zarządzania Środowiskowego,
- zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, współpraca z sąsiednimi gminami.

2.2.2. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z aktualizacją I, II i III.

Według „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, który ma za zadanie realizację celów wyznaczonych w Dyrektywie Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG), w przypadku Gminy Sanok, należy zapewnić do 2015 r. doprowadzenia systemami kanalizacji zbiorczej ścieków komunalnych z aglomeracji do oczyszczalni przy zapewnionym stopniu obsługi aglomeracji tymi systemami na poziomie: 90 % RLM (dotyczy aglomeracji o RLM wynoszącej ≥ 2000 i < 15000).

2.2.3. Uwarunkowania wynikające z Krajowego i Wojewódzkiego Programu Usuwania Azbestu

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Program Usuwania Azbestu z Terenu Województwa Podkarpackiego do roku 2032

Cele nadrzędne dokumentów to:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Cele określone w dokumentach osiąmane będą poprzez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań, na trzech poziomach: krajowym, wojewódzkim i lokalnym, finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

2.2.4. Uwarunkowania wynikające z Krajowego Planu Gospodarki Odpadami Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014

Celem KPGO 2014 oraz WPGO jest wprowadzenie w Polsce efektywnego systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Cele nadrzędne to:

- przerwanie powiązania pomiędzy rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym oraz kładzenie nacisku na zapobieganie powstawaniu odpadów i na ponowne ich użycie;
- zwiększenie udziału odzysku, a w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych, oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów;
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- utworzenie i uruchomienia bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami.

2.3. Dokumenty o zasięgu wojewódzkim

2.3.1. Uwarunkowania wynikające z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego

Odpady komunalne:

1. Cele główne:

- Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, a także odzysk energii z odpadów,
- Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych i budowlanych wszystkich mieszkańców województwa,
- Wylimitowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

2. Cele szczegółowe:

- Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku.
- Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. Do roku 2020 dopuszcza się składowanie nie więcej niż 35% tych odpadów wytwarzanych w województwie podkarpackim w stosunku do ich ilości wytworzonej w roku 1995.
- Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy do końca 2020 roku.
- Wydzielenie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie procesom odzysku i unieszkodliwiania. Zakłada się następujący rozwój systemu selektywnego gromadzenia odpadów wielkogabarytowych i uzyskanie następujących poziomów odzysku:
  - Rok 2017: 80%
  - Rok 2020: 95%
- Wydzielenie odpadów budowlano-remontowych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom odzysku i unieszkodliwiania. Przewiduje się następujące poziomy odzysku odpadów budowlano-remontowych:
  - Rok 2017: 55%
  - Rok 2020: 70%
- Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych i poddanie ich procesom unieszkodliwiania. Przewiduje się osiągnięcie następujących poziomów selektywnego gromadzenia odpadów niebezpiecznych na terenie gmin celem ich przekazania do centralnych obiektów unieszkodliwiania:
  - Rok 2017: 60%
  - Rok 2020: 95%
- Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 60% wytworzonych odpadów do końca roku 2014.

Odpady niebezpieczne:

1. Cele szczegółowe:

- Sukcesywna likwidacja odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm,
- Utrzymanie poziomu odzysku olejów odpadowych na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%,
- Dążenie do pełnego wykorzystania mocy przerobowych instalacji do regeneracji olejów odpadowych,
- W okresie do 2023 r. podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych,
- Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów, który pozwoli na osiągnięcie poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych do roku 2016,
- Osiągnięcie poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów – co najmniej 65% ich masy.
- Utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu elektronicznego na założonych w programie poziomach,
- Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok,
- Wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku:
  - 85% i 80% do końca 2014 roku,
  - 95% i 85% od dnia 1 stycznia 2015 r.
- Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” oraz „Wojewódzkim programie usuwania azbestu na lata 2009 - 2032”.
- Zakłada się sukcesywne zagospodarowanie odpadów materiałów wybuchowych, poprzez kontynuację dotychczasowego sposobu zagospodarowania zbędnych środków bojowych.

Odpady inne niż niebezpieczne:

1. Cele szczegółowe:

- W perspektywie do 2023 r. podstawowym celem jest utrzymanie dotychczasowego poziomu odzysku zużytych opon na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%,
- Do 2020 r. poziom przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić minimum 70% wagowo,

- W perspektywie do 2023 r. podstawowe cele w gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi są następujące:
  - Od 1 stycznia 2013 r. zagospodarowanie osadów ściekowych metodami innymi niż składowanie,
  - Zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych przekształcanych metodami termicznymi,
  - Maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogenych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego,
- Do roku 2023 zakłada się zmniejszenie masy składowanych odpadów biodegradowalnych, nie będących odpadami komunalnymi, do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów.
- Rozbudowa systemu gospodarowania odpadami opakowaniowymi, aby osiągnąć procentowe cele zaplanowane w programie. W latach następnych poziomy te należy utrzymać.

2.3.2. Uwarunkowania wynikające z Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów wodnych

Cele średniookresowe:

1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla województwa.

Cele krótkookresowe:

1. Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Zaspokojenie potrzeb ilościowych i jakościowych na wodę przeznaczoną do celów bytowo-gospodarczych oraz rekreacyjno-turystycznych.

Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Cel średniookresowe:

1. Minimalizowanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych, zapobieganie poważnym awariom oraz dostęp do wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Cele krótkookresowe:

1. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód oraz retencja.
2. Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.
3. Wdrażanie istniejących przepisów prawnych i skuteczne ich egzekwowanie oraz wspieranie inwestycji związanych z udoskonalaniem systemów wykrywania, alarmowania oraz wczesnego ostrzegania o zagrożeniach a także zakup sprzętu ratowniczego.
4. Realizacja Systemu Osłony przeciwosuwiskowej (SOPO).

Gospodarka odpadami

Cele średniookresowe:

1. Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów oraz poprawa gospodarowania odpadami komunalnymi.

Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu

Cele średniookresowe:

1. Osiągnięcie oraz utrzymanie wymaganej prawem jakości powietrza atmosferycznego.
2. Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Cele krótkookresowe:

1. Poprawa stanu jakości powietrza w rejonach występowania stwierdzonych przekroczeń wartości kryterialnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu poprzez ograniczenie ich emisji.

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych i energooszczędność

Cele średniookresowe:

1. Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w województwie (do 15% w 2020 roku).
2. Zmniejszanie energochłonności gospodarki, zarówno w zakresie procesów wytwórczych, jak i świadczenia usług oraz konsumpcji.

Cel krótkookresowy:

1. Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych.

Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz zrównoważony rozwój lasów

Cele średniookresowe:

1. Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
2. Przywracanie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w regionie.
3. Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym i regionalnym poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu.
4. Zachowanie korzystnego wpływu lasu na równowagę środowiska i warunki życia ludzi,
w szczególności ochrona, zwiększanie, i przywracanie biologicznej różnorodności lasów na poziomie ekosystemowym, gatunkowym i genetycznym.
5. Utrzymanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych zgodnie z warunkami ekologicznymi istniejącymi w planowanych obszarach nasadzeń.
6. Edukacja ekologiczna dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów leśnych.

Cele krótkookresowe:

1. Realizacja zobowiązań międzynarodowych w zakresie ochrony przyrody oraz zobowiązań wynikających z ustawy o ochronie przyrody.
2. Opracowanie planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszaru Natura 2000, planów zadań ochronnych dla obszarów

Natura 2000, a także metod ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które są zagrożone.

3. Ochrona terenów zieleni miejskiej, wiejskiej oraz krajobrazu.
4. Wdrażanie zasad ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych odpowiadającym kryteriom ustalonym dla Europy, na podstawie konwencji i porozumień międzynarodowych.
5. Intensyfikacja działań ukierunkowanych na prowadzenie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
6. Kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów, z zachowaniem ich bogactwa biologicznego.

Ochrona przed hałasem

Cel średniokresowy:

1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu, poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów.

Cel krótkookresowy:

1. Zmniejszenie zagrożenia ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza komunikacyjnym na obszarach o największym zagrożeniu.

Ochrona zasobów kopalin

Cel średniokresowy:

1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych.

Cel krótkookresowy:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami surowców mineralnych wraz z minimalizacją wpływu eksploatacji na środowisko, prowadzenie prac rozpoznawczych i dokumentacyjnych oraz optymalizacja i wzmocnienie ochrony zasobów kopalin.

Ochrona powierzchni ziemi i przywrócenie wartości użytkowej gleb

Cele średniokresowe:

1. Przywracanie funkcji użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym oraz ich rekultywacja i włączenie do obiegu gospodarczego.
2. Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi.
3. Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.

Cele krótkookresowe:

1. Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych, stwarzających największe zagrożenia dla środowiska i bezpieczeństwa ludzi.
2. Ograniczanie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cele średniokresowe:

1. Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego.

Cele krótkookresowe:

1. Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych, oraz uzupełnianie bazy danych dotyczących źródeł promieniowania.

2.4. Dokumenty o zasięgu powiatowym

2.4.1. Uwarunkowania wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla powiatu sanockiego.

Priorytety ochrony środowiska dla powiatu sanockiego to:

Ochrona i poprawa jakości środowiska:

Cele:

1. Gospodarka odpadami - ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania;
2. Ochrona wód i kształtowanie zasobów wodnych;
3. Ochrona przed hałasem - zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku;
4. Ochrona przed klęskami żywiołowymi i minimalizowanie ich skutków;
5. Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej;
6. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu;
7. Promieniowanie elektromagnetyczne - przeciwdziałanie wprowadzaniu do środowiska źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska:

Cele:

1. Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych – zapewnienie ochrony najlepszej jakości gleb, racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego);
2. Ochrona kopalni – racjonalne gospodarowanie zasobami kopalni, ich kompleksowe wykorzystanie;
3. Wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie lasów – ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości;
4. Wykorzystanie energii odnawialnej – propagowanie korzystania z odnawialnych źródeł energii, wspieranie działań na rzecz wykorzystywania źródeł energii odnawialnej;
5. Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego;
6. Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) w społeczeństwie.

3. Założenia alternatywne

Art. 51, ust. 2, pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W przypadku opracowywania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, rozwiązaniem alternatywnym jest brak realizacji Programu

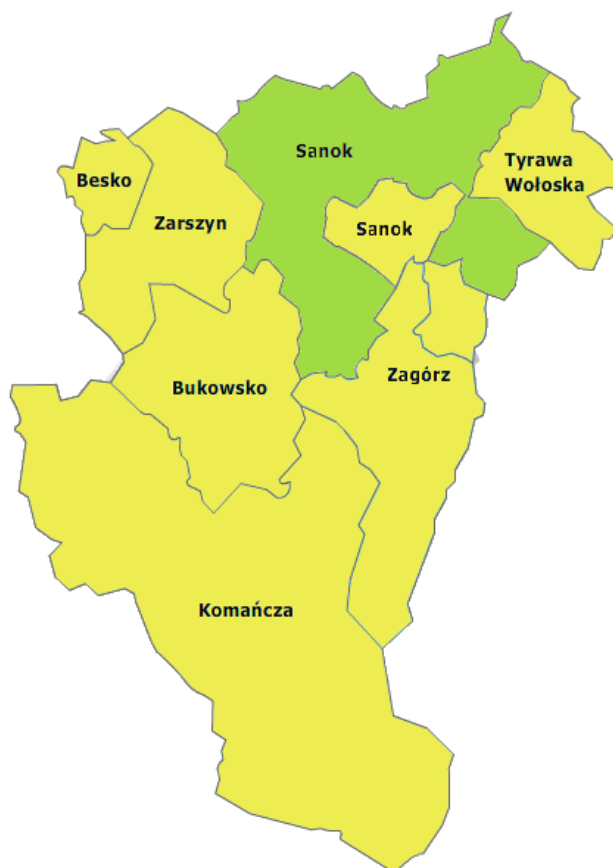
Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” z założenia mają na celu poprawę stanu środowiska na terenie gminy i tym samym pozytywnie wpływać będą na zdrowie człowieka. W związku z ciągłym rozwojem gospodarczym regionu, wzrostem inwestycji przemysłowych i poziomu konsumpcji brak realizacji programu prowadzi będzie do pogorszenia wszystkich elementów środowiska.

4. Charakterystyka Gminy

4.1 Położenie

Gmina Sanok jest gminą wiejską położoną w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie sanockim. Gmina Sanok od swojej południowej strony otacza miasto Sanok oraz graniczy z gminami Bukowisko oraz Zagórz (powiat sanocki), a także Lesko (powiat leski), od strony wschodniej sąsiaduje z gminami Tyrawa Wolska oraz Bircza (powiat przemyski). Od strony północnej graniczy z gminami Brzozów oraz Dydnia zlokalizowanymi w Powiecie brzozowskim. Natomiast od zachodu z gminą Zarszyn. Zgodnie z podziałem fizyko-geograficznym Polski wg Jerzego Kondrackiego Gmina Sanok leży w obrębie megaregionu Region Karpacki, w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem Zachodnim i Północnym, podprowincji Karpaty Zewnętrzne Zachodnie, makroregionu Pogórze Środkowobeskidzkie na granicy mezoregionów Pogórze Dynowskie oraz Pogórze Bukowskie.

Rysunek 1. Gmina Sanok na tle powiatu.

Źródło: www.administracja.mac.gov.pl

W skład gminy Sanok wchodzi 32 miejscowości:

1. Bykowce,
2. Czerteż,
3. Dębna,
4. Dobra,
5. Falejówka,
6. Hłomcza,
7. Jędruszkowce,
8. Jurowce,
9. Kostarowce,
10. Lalin,
11. Liszna,
12. Łodzina,
13. Markowce,
14. Międzybrodzie,
15. Mrzyglód,
16. Niebieszczany,
17. Pakoszkówka,
18. Pisarowce,
19. Płowce,
20. Prusiek,
21. Raczkowa,
22. Sanoczek,
23. Srogów Dolny,
24. Srogów Górny,
25. Strachocina,
26. Stróże Małe,
27. Stróże Wielkie,
28. Trepcza,
29. Tyrawa Solna,
30. Wujskie,
31. Zabłotce,
32. Załuż.

4.2 Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku Gminę Sanok zamieszkiwało 17 686 osób, z czego 8 840 stanowili mężczyźni, natomiast 8 846 kobiety (stan na 31.12.2014r.). Powierzchnia Gminy Sanok wynosi 231,7 km² co wraz z liczbą zamieszkujących ją ludzi daje gęstość zaludnienia na poziomie 76 os/km².

Tabela 1. Dane demograficzne (stan na 31.XII.2014r.).

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Ludność według miejsca zameldowania		
Liczba ludności (ogółem)	osoba	17686
Liczba mężczyzn	osoba	8 840

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Liczba kobiet	osoba	8 846
Wskaźnik modułu gminnego		
Gęstość zaludnienia	ilość osób / km ²	76
Ilość kobiet na 100 mężczyzn	osoba	100
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-	0,3
Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	20,2
W wieku produkcyjnym	%	62,5
W wieku poprodukcyjnym	%	16,9

Źródło: GUS.

Informacje na temat wielkości bezrobocia na terenie Gminy Sanok zestawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 2. Bezrobocie (stan na 31.XII.2014r.).

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Bezrobotni zarejestrowani według płci		
Ogółem	osoba	966
Mężczyźni	osoba	489
Kobiety	osoba	477

Źródło: GUS

4.3 Budowa geologiczna

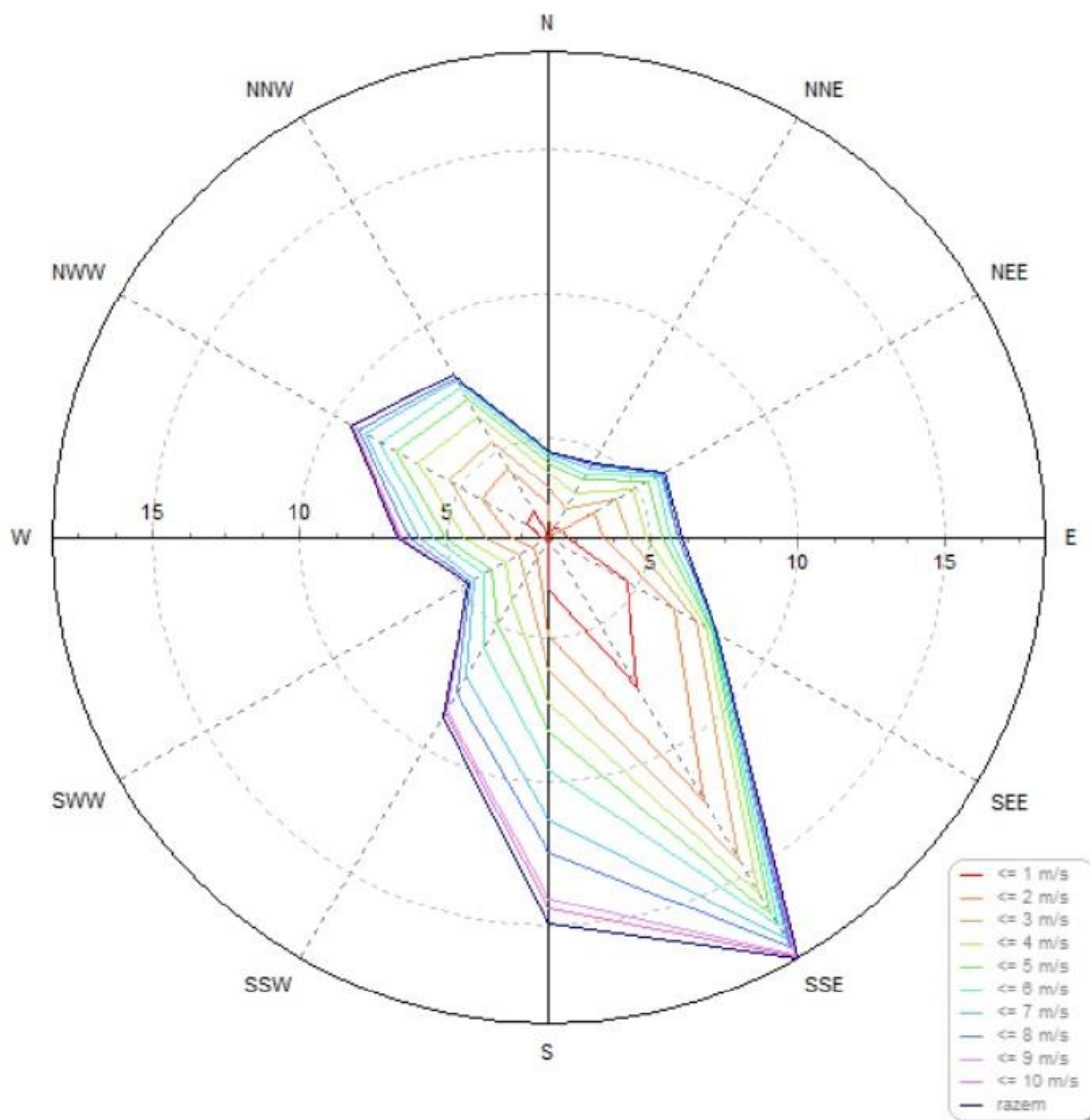
Gmina Sanok leży w obrębie Centralnej Depresji Karpackiej, a dokładniej w jej południowo-wschodniej części. Jest ona podzielona dwoma wypiętrzeniami biegnącymi z północnego-zachodu na południowy-wschód. Pierwszy z nich leży na północ od Sanoka i nazwane jest fałdem Grabownicy. Rozciąga się na linii Załuż-Międzybrodzie, Falejówka, Grabownica. Jest on zbudowany z piaskowców oraz łupków dolnej kredy. Drugie wypiętrzenie to tzw. antyklina Strachociny leżąca na linii Sanok, Zabłotce-Czerzeż, Jurowce-Strachocina. Jest ona zbudowana z osadów łupkowo-piaskowcowych pochodzących z eocenu. Najbliżej powierzchni położone są osady czwartorzędowe reprezentowane przez pyły, gliny oraz piaski akumulacji rzecznej.

4.4 Warunki klimatyczne

Zgodnie z klasyfikacją klimatyczną Romera na obszarze gminy Sanok występuje klimat górski i podgórski typu zacieśzy śródgórskich krainy samborsko-sądeckiej.

Charakteryzuje się on ciepłym latem oraz surowymi zimami. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,7°C, średnie roczne opady mieszczą się w granicach 737-912 mm. Okres wegetacyjny na terenie gminy trwa około 210 dni. Dominującymi wiatrami wiejącymi nad obszarem gminy Sanok są wiatry południowo-wschodnie. Na poniższym rysunku przedstawiono roczną różę wiatrów.

Rysunek 2. Roczna róża wiatrów dla stacji meteorologicznej w Lesku.

Źródło: Stacja meteorologiczna w Lesku.

4.5 Infrastruktura inżynierjno-techniczna

Sieć wodociągowa

Gmina Sanok posiada wodociągową sieć rozdzielczą o długości 47,0 km z 941 podłączeniami do budynków mieszkalnych oraz zbiorowego mieszkania. W 2013 roku dostarczono nią 80,5 dam³ wody. Z sieci wodociągowej gminy Sanok korzysta 4 134 osób, co daje 23,4 % ludności. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci wodociągowej na terenie gminy Sanok.

Tabela 3. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci rozdzielczej	km	47,0
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	941
3.	woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	80,5
4.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 134
5.	% ludności korzystający z instalacji	%	23,4
6.	zużycie wody na jednego mieszkańca	m ³	4,6
7.	zużycie wody na jednego korzystającego	m ³	19,5

Źródło: GUS.

Sieć kanalizacyjna

Gmina Sanok posiada sieć kanalizacyjną o długości 200,1 km z 2 822 podłączeniami do budynków mieszkalnych oraz mieszkania zbiorowego. W 2013 roku odprowadzono nią 197,0 dam³. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 9 482 osób, co daje poziom skanalizowania gminy wynoszący 53,6%. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Sanok.

Tabela 4. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	200,1
2.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 822
3.	ścieki odprowadzone	dam ³	197,0
4.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	9 482
5.	% ludności korzystający z instalacji	%	53,6

Źródło: GUS.

Sieć gazowa

Gmina Sanok dysponuje siecią rozdzielczą gazu ziemnego o długości 247,123 km z 4 188 czynnymi przyłączami. Zużycie gazu w 2013 roku wyniosło 1 445,8 tyś. m³, z czego na ogrzewanie przypadło 751,1 tyś. m³. Na terenie gminy z sieci gazowej korzysta 14 763 osób, co daje 83,5 % mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółową charakterystykę sieci gazowej występującej na terenie gminy.

Tabela 5. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Sanok (stan na 2013 r.)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	długość czynnej sieci ogółem	m	247 123
3.	długość czynnej sieci rozdzielczej	m	83 924
4.	czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	4 188
5.	odbiorcy gazu	gospodarstwa domowe	3576
6.	odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gospodarstwa domowe	1044
7.	zużycie gazu	tys.m ³	1445,8
8.	zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m ³	751,1
9.	ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	14763
10.	% ludności korzystający z instalacji	%	83,5

Źródło: GUS.

Sieć drogowa

Na terenie gminy Sanok głównym źródłem hałasu drogowego są:

- Droga krajowa nr 28,
- Droga wojewódzka nr 886,
- Drogi powiatowe,
- Drogi gminne,
- Drogi wewnętrzne.

5. Ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Znaczące oddziaływania związane z realizacją „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” mogą wystąpić w przypadku przedsięwzięć wymienionych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010, nr 213, poz.1397 z późn. zm.). Potencjalne oddziaływania mogą mieć charakter liniowy, punktowy lub rozproszony i mogą wystąpić na obszarach, gdzie prowadzona będzie realizacja zadań inwestycyjnych. Zasięg oddziaływań jest trudny do określenia i wymaga indywidualnego podejścia dla każdej inwestycji.

W związku z brakiem szczegółowych analiz środowiskowych dla terenów, na których przewiduje się wystąpienie oddziaływań związanych z realizacją „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, stan środowiska określa się dla obszaru Gminy Sanok.

5.1. Wody

5.1.1. Wody powierzchniowe i podziemne

Jakość wód

Wody powierzchniowe

Obszar Gminy Sanok leży w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

Tabela 6. Wykaz JCWP w obrębie których położona jest Gmina Sanok.

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Region wodny	Obszar dorzecza	RZGW	Status części wód	Ocena stanu	Ocena zagrożenia nieosiągnięcia celów RDW
1	Sanoczek	PLRW20001222329	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Naturalna	dobry	niezagrożona
2	Wujski Potok	PLRW200012221989	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Naturalna	zły	niezagrożona
3	Ośława od Rzepedki do ujścia	PLRW20001422299	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Naturalna	dobry	niezagrożona
4	Połowiecki	PLRW200012223189	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	zły	niezagrożona
5	San od Tyrawki do Olszanki	PLRW20001522379	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	dobry	niezagrożona
6	San od zbiornika Myczkowice do Tyrawki	PLRW200015223319	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	dobry	niezagrożona
7	Stobnica do Łądzierza	PLRW20001222644	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	zły	niezagrożona
8	Tyrawka	PLRW2000122233299	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	dobry	niezagrożona
9	Pielnica	PLRW2000122261899	Górna Wisła (2000GW)	Wisła (2000)	Kraków	Silnie zmieniona	zły	niezagrożona

Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych

Dla wód, które zostały wskazane w powyższej tabeli jako naturalne części wód, celem środowiskowym jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych tak, aby osiągnąć dobry stan tych wód. Dla wód, które zostały wskazane jako silnie zmienione części wód, celem środowiskowym jest ochrona tych wód oraz poprawa ich potencjału i stanu, tak aby osiągnąć dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych.

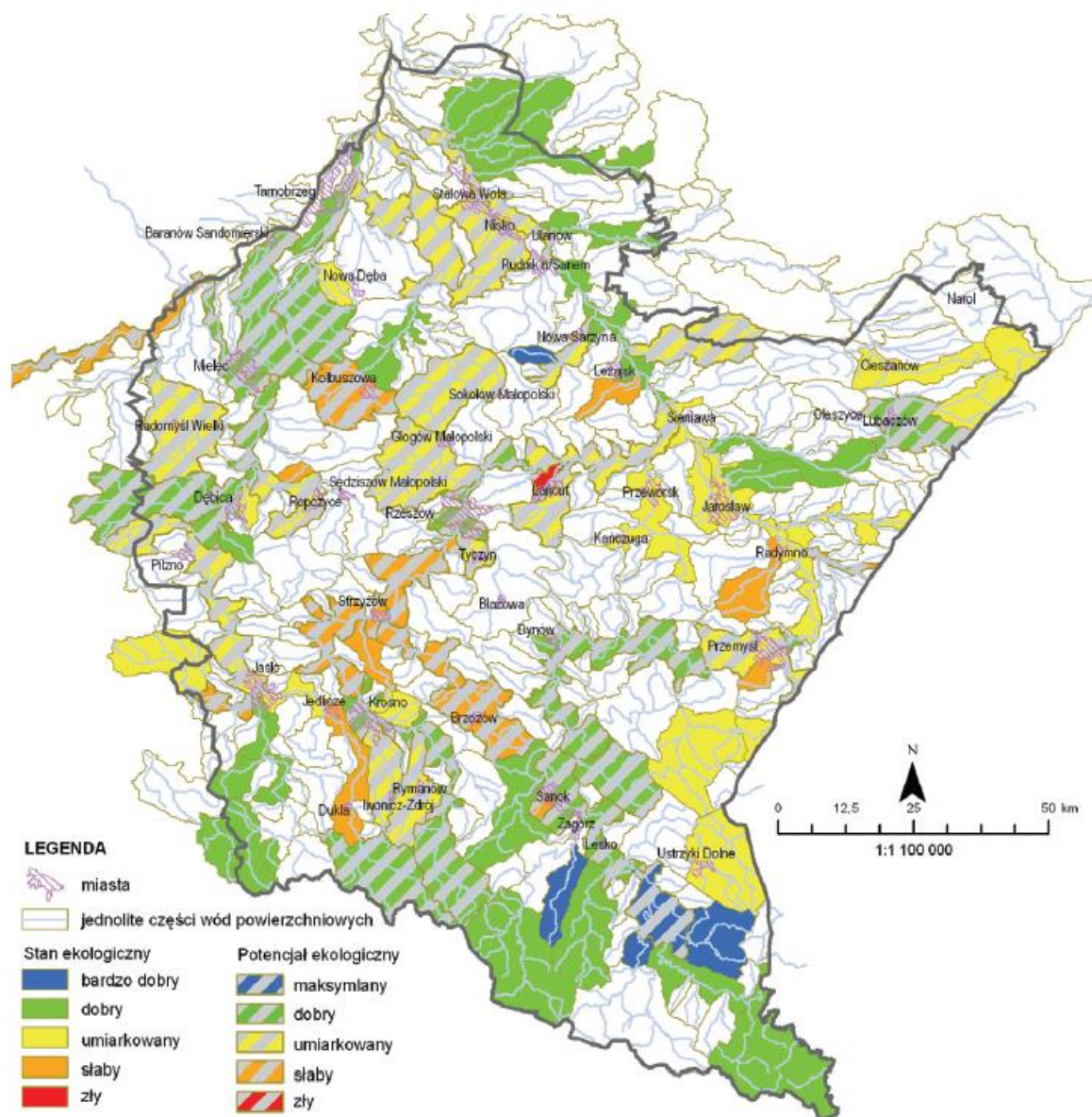
Gminę Sanok obejmują swoim zasięgiem Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) nr 157 o kodzie PLGW2200157 oraz nr 158 o kodzie PLGW2200158. Ich cele środowiskowe opisane zostały w rozdziale nr 12.

Gmina Sanok posiada dobrze rozwiniętą sieć hydrologiczną. Obszar gminy zlokalizowany jest w zlewni rzeki San, która jednocześnie jest największym ciekim wodnym gminy. Do pozostałych rzek należą: Sanoczek, Pijawka oraz Tyrawka. Przez gminę Sanok przepływają również potoki: Różowy, Niebieszczanka, Wujski Potok, Słonny Potok, Ratnówka, Biały Potok, Zagródek, Dębny, Sołotwina oraz Stobnica.

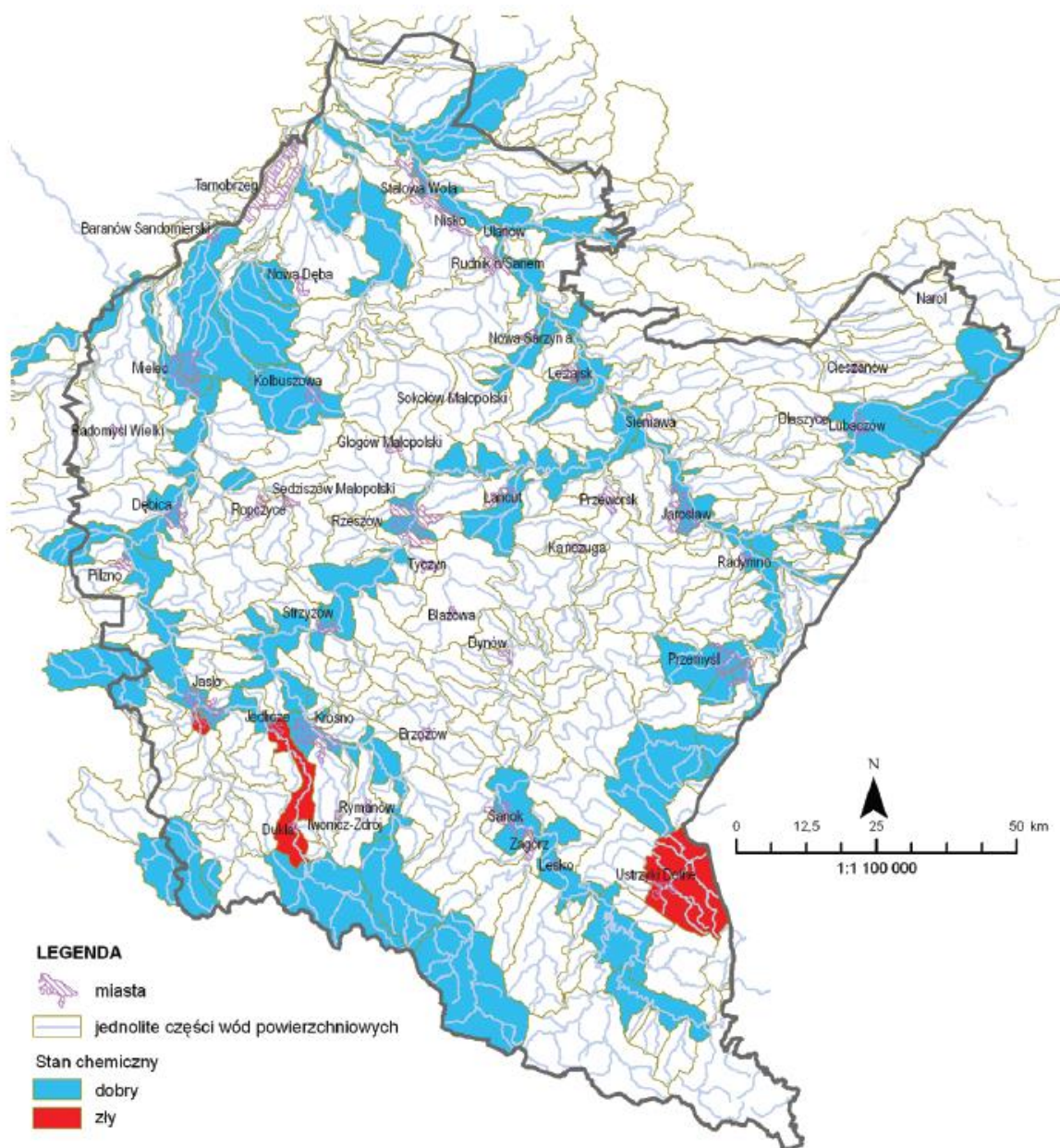
Stan rzek

W celu określenia jakości wód powierzchniowych na terenie województwa podkarpackiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie wykonał ocenę stanu jednolitych części wód powierzchniowych. Wyniki tej oceny dla całego województwa przedstawiają poniższe rysunki.

Rysunek 3. Stan/potencjał ekologiczny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).

Rysunek 4. Stan chemiczny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).

Rysunek 5. Stan ogólny JCWP na terenie województwa podkarpackiego (stan na rok 2013, źródło: WIOŚ Rzeszów).

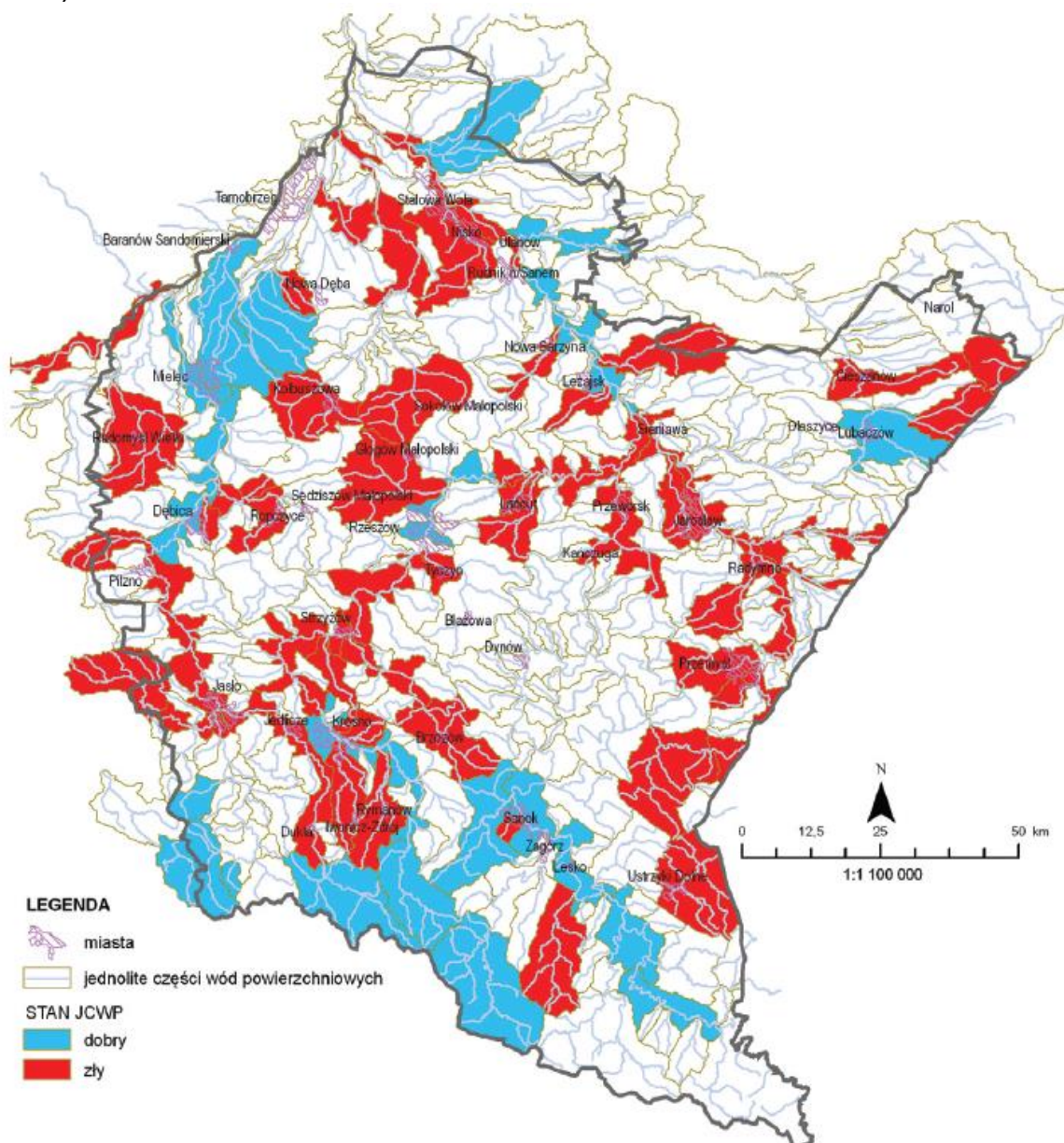

Tabela 7. Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Stan wód		Stan chemiczny	
		Dobry stan chemiczny	Stan chemiczny poniżej dobrego
Stan ekologiczny / potencjał ekologiczny	Bardzo dobry stan ekologiczny / potencjał ekologiczny dobry lub powyżej dobrego	Dobry stan wód	Zły stan wód
	Dobry stan ekologiczny / potencjał ekologiczny dobry lub powyżej dobrego	Dobry stan wód	Zły stan wód
	Umiarkowany stan ekologiczny / umiarkowany potencjał ekologiczny	Zły stan wód	Zły stan wód
	Słaby stan ekologiczny / słaby potencjał ekologiczny	Zły stan wód	Zły stan wód
	Zły stan ekologiczny / zły potencjał ekologiczny	Zły stan wód	Zły stan wód

źródło: WIOŚ.

Tabela 8. Wyniki badań jakości wód powierzchniowych występujących na terenie gminy Sanok (stan na rok 2013).

Skrócona nazwa rzeki	Kod ocenianej jcw	Kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP w punkcie monitorowania obszarów chronionych	Ogólny stan JCWP
Płowiecki	PLRW200012223189	PL01S1601_1964	Płowiecki-Sanok	IV	II	PPD	SŁABY	b.d.	ZŁY	ZŁY
San od Tyrawki do Olszanki	PLRW20001522379	PL01S1601_2236	San – Krasice	II	II	II	DOBRY	b.d.	b.d.	b.d.
San od zbiornika Myczkowice do Tyrawki	PLRW200015223319	PL01S1601_1909	San – Mrzygłód	II	II	I	DOBRY	DOBRY	DOBRY	DOBRY
		PL01S1601_3454	San – Trecza	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	DOBRY	b.d.	DOBRY
Sanoczek	PLRW20001222329	PL01S1601_2237	Sanoczek-Nagórzany	II	II	I	DOBRY	DOBRY	DOBRY	b.d.
Stobnica do Łądzierza	PLRW20001222644	PL01S1601_2241	Stobnica – Stara Wieś	IV	II	PPD	SŁABY	b.d.	ZŁY	ZŁY
		PL01S1601_2213	Dopływ spod Góry Czarnej - Przysietnica	II	b.d.	I	UMIARKOWANY	DOBRY	ZŁY	ZŁY
Tyrawka	PLRW2000122233299	PL01S1601_1914	Tyrawka - Tyrawka Solna	I	II	I	DOBRY	b.d.	b.d.	b.d.

źródło: WIOŚ Rzeszów.

gdzie: PSD – poniżej stanu dobrego; PPD – poniżej poziomu dopuszczalnego.

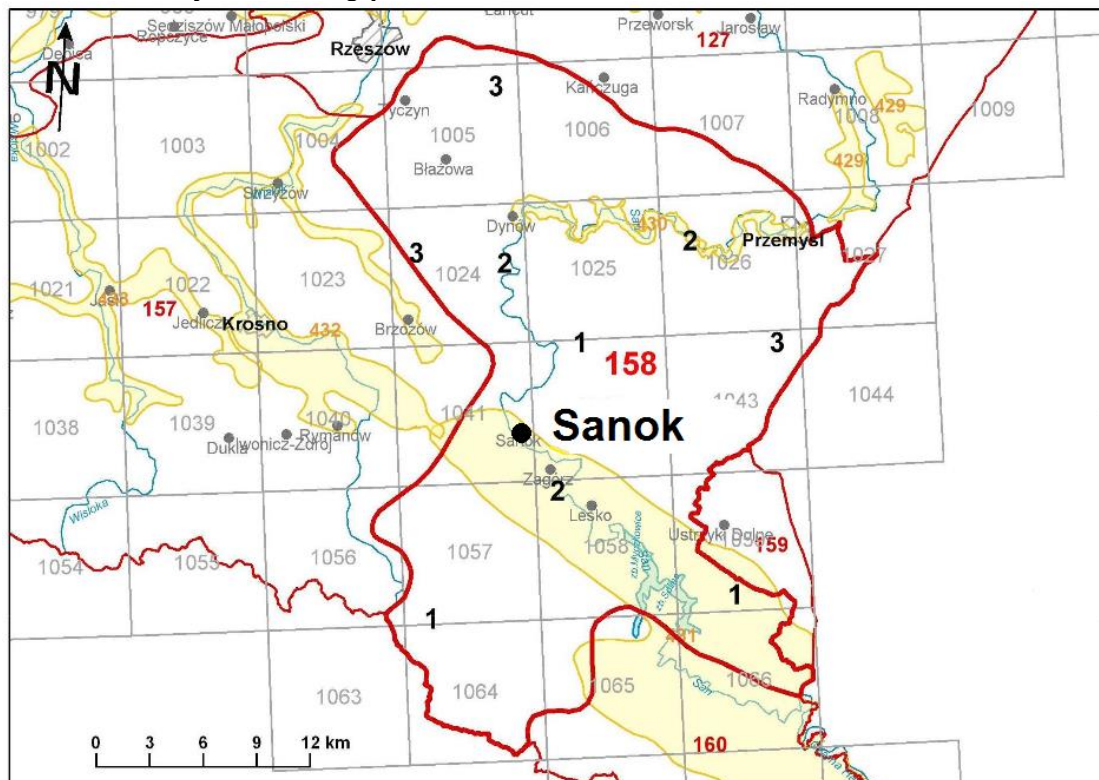
Jak wynika z powyższej tabeli wody w dwóch badanych JCWP: „Stobnica do Łądzierza” oraz „Płowiecki” charakteryzują się one złym ogólnym stanem. Wynika to z ich złego stanu w punktach monitorowania obszarów chronionych oraz stanu elementów fizykochemicznych poniżej poziomu dopuszczalnego. Jeden z badanych JCWP „San od zbiornika Myczkowice do Tyrawki” charakteryzował się ogólnym, dobrym stanem, natomiast w trzech kolejnych nie można było określić stanu ogólnego. Dla JCWP „Wujski Potok” pomiarów nie przeprowadzono.

Jako naturalne części wód zostały wskazane JCWP „Sanoczek” oraz JCWP „Wujski Potok”, natomiast jako silnie zmienione części wód wskazano JCWP: „Płowiecki”, „San od Tyrawki do Olszanki”, „San od zbiornika Myczkowice do Tyrawki”, „Stobnica do Łądzierza” oraz „Tyrawka”.

Wody podziemne

Gmina Sanok znajduje się na terenie dwóch jednolitych części wód podziemnych o kodzie: PLGW2200157 należącej do JCWPd nr 157 oraz PLGW2200158 należącej do JCWPd nr 158.

Rysunek 6. Lokalizacja Sanoka względem JCWPd nr 157 oraz 158

źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna.

Informacje na ich temat znajdują się w poniższych tabelach.

Tabela 9. Charakterystyka JCWPd nr 157.

Powierzchnia	4 420,6 km ²
Region	Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich
Województwo	Podkarpackie, małopolskie
Powiaty	<u>Podkarpackie:</u> jasielski, krośnieński, miasto Krosno, sanocki, brzozowski, strzyżowski, dębicki, rzeszowski, ropczycko-sędziszowski, <u>Małopolskie:</u> gorlicki, tarnowski, nowosądecki
Głębokość występowania wód słodkich	0-50 m

źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna.

Tabela 10. Charakterystyka JCWPd nr 158.

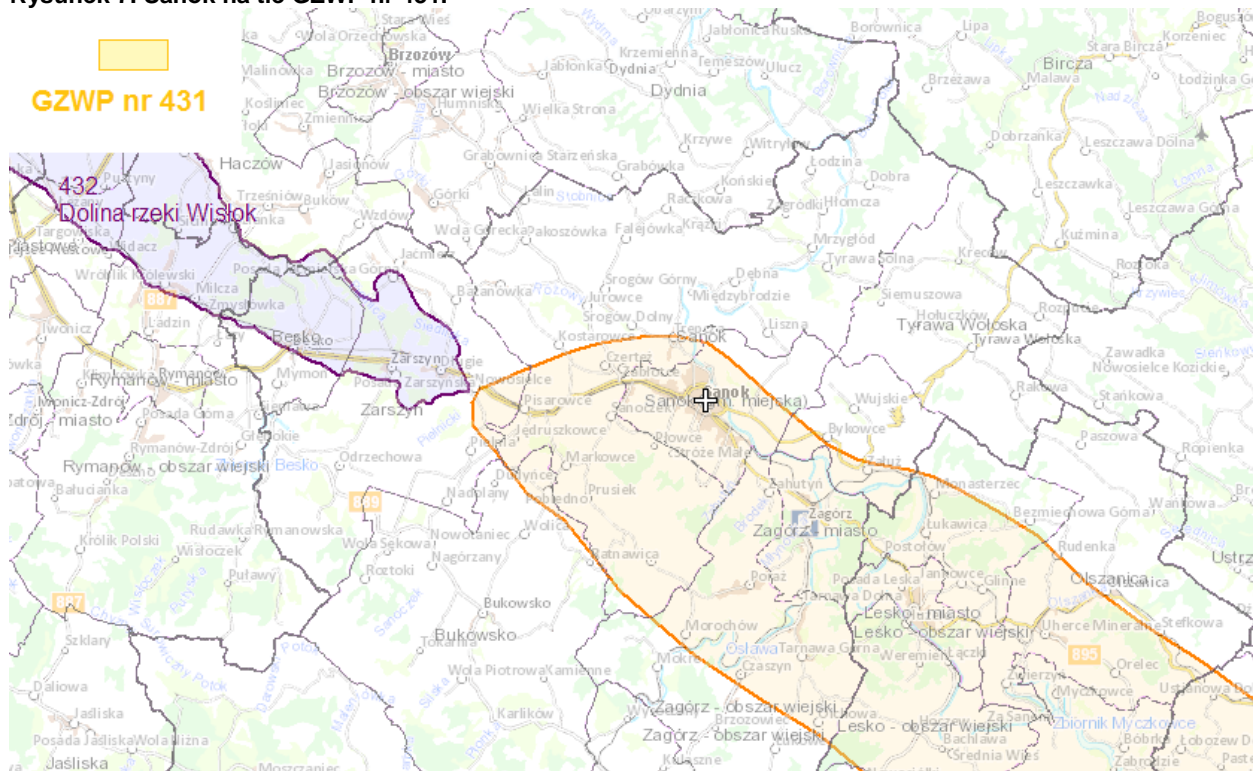
Powierzchnia	3 811,3 km ²
Region	Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich, Beskidów Wschodnich i Wschodniego Podkarpacia
Województwo	Podkarpackie
Powiaty	bieszczadzki, leski, sanocki, brzozowski, przemyski, miasto Przemyśl, jarosławski, przeworski, miasto Rzeszów, rzeszowski, strzyżowski, łańcucki
Głębokość występowania wód słodkich	0-50 m

źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna.

Południową część gminy Sanok obejmuje swoim zasięgiem Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 431 „Zbiornik Warstw Krosno (Bieszczady)”.

Rysunek 7. Sanok na tle GZWP nr 431.

źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna.

5.1.2. Jakość wód - wody podziemne

Jak wynika z danych WIOŚ we Rzeszowie, ostatnie badania dotyczące wód podziemnych w obrębie JCWPd nr 157 oraz 158 prowadzone były w 2012 roku, Informacje na temat stanu jakości wód podziemnych przedstawiono także w poniższej tabeli.

Tabela 11. Wyniki oceny JCWPd nr 157 oraz 158 (stan za rok 2012).

Numer punktu PIG-PIB	Nazwa punktu, miejscowość, nazwa gminy	Klasa jakości wody	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie III	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie IV	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie V
157	Jaślicka	III	O ₂ , HCO ₃	-	-
157	Brzeżanka	IV	O ₂ , HCO ₃ , Fe	-	NH ₄
157	Krosno	IV	Temp., Ca	pH, NO ₃ , Cl	-
157	Widacz	III	Ca, HCO ₃	-	-
157	Potok	III	O ₂ , Fe, HCO ₃	-	-
157	Strzyżów	III	HCO ₃	-	-
157	Kąty	III	HCO ₃	-	-
157	Brzostek	III	Temp., O ₂ , Zn	-	-
158	Mokłuczka	IV	O ₂ , NH ₄ , HCO ₃ , Fe	B	-
158	Bircza	III	O ₂ , NH ₄ , Ca, HCO ₃	Fe	-
158	Bystre	II	-	-	-

Numer punktu PIG-PIB	Nazwa punktu, miejscowość, nazwa gminy	Klasa jakości wody	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie III	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie IV	Wskaźniki determinujące jakość wód w 2012 r. w klasie V
158	Sanok	II	-	-	-
158	Radoszyce	II	-	-	-
158	Bezmiechowa Góra	III	Temp.	-	-
158	Trepcza	III	Temp, O ₂	-	-
158	Lesko	IV	O ₂	NH ₄ , HCO ₃	-
158	Rabe	V	O ₂ , NH ₄	HCO ₃	As, B

źródło: WIOŚ Rzeszów.

5.2. Powietrze

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. Poz. 1232, z późn. zm.) Państwowy Monitoring Środowiska stanowi systemem pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa podkarpackiego wyznaczono 2 strefy:

- strefę miasto Rzeszów (obejmująca miasto Rzeszów),
- strefę podkarpacka (obejmująca pozostały teren województwa).

Gmina Sanok zlokalizowana jest w obrębie strefy podkarpackiej.

Rysunek 8. Podział województwa podkarpackiego na strefy ochrony powietrza.

Źródło: WIOŚ w Rzeszowie.

Ocenę jakości powietrza prowadzono w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych punktach pomiarowych monitoringu środowiska.

W przypadku braku pomiarów poszczególnych zanieczyszczeń powietrza w wymienionych powyżej stałych punktach monitoringu, do oceny jakości powietrza wykorzystywano stacje badań manualnych.

Wyniki klasyfikacji stref jakości powietrza wynikające z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim – Raport za rok 2013” z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzkiego oraz ochrony roślin, przedstawiono w poniższych tabelach.

Wyniki odnoszą się do roku 2013 i są to najbardziej aktualne dane dostępne w chwili opracowania niniejszego dokumentu.

Tabela 12. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza.

Klasa strefy	Poziom stężenie zanieczyszczenia	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego *	1. Utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba trzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem.
C	powyżej poziomu dopuszczalnego *	1. Określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych; 2. Opracowanie programu ochrony powietrza POP w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu (jeśli POP nie był uprzednio opracowany); 3. Kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych.

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w RMS w sprawie niektórych poziomów substancji w powietrzu.

Tabela 13. Wynikowe klasy strefy podkarpackiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2013 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
strefa podkarpacka	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim
- Raport za rok 2013. WIOŚ Rzeszów.

Stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy podkarpackiej ze względu na ochronę roślin, nie zostały przekroczone. Zestawienie wszystkich wynikowych klas strefy podkarpackiej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin, zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 14. Wynikowe klasy strefy podkarpackiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2013 r. dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO ₂	O ₃
strefa podkarpacka	A	A	A

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podkarpackim
- Raport za rok 2013. WIOŚ Rzeszów.

Wynik oceny strefy podkarpackiej za rok 2013, w której położona jest Gmina Sanok, wskazuje, że dotrzymane są poziomy dopuszczalne lub poziomy docelowe substancji w powietrzu (klasa A) ustanowione ze względu na ochronę zdrowia dla następujących zanieczyszczeń:

- dwutlenku azotu,
- benzenu,
- ozonu,
- tlenku węgla,
- dwutlenku siarki,
- ołowiu, kadmu, niklu, benzenu w pyle zawieszonym PM10.

Przekroczone natomiast zostały dopuszczalne poziomy dla:

- pyłu PM10,
- pyłu PM2,5,
- benzo(a)pirenu.

Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Sanok są:

- spalanie paliwa stałego (węgiel, miął koksowy, koks),
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych,
- transport drogowy.

Specyfiką zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest ich lotność, dlatego też powyższe źródła przyczyniające się do wzrostu ich stężeń, nie muszą występować na terenie Gminy Sanok, ale np. w sąsiednich gminach i miastach.

5.3. Ochrona przyrody

Na terenie Gminy Sanok występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszary Natura 2000;
- Rezerwat;
- Park Krajobrazowy;
- Obszary Chronionego Krajobrazu;
- Stanowiska dokumentacyjne;
- Użytki ekologiczne;
- Pomniki przyrody;

Obszary Natura 2000¹

Nazwa obszaru: Góry Słonne

Kod obszaru: PLB 180003

Powierzchnia: 55 036,88 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Opis:

Obszar jest zlokalizowany w obrębie Pogórza Karpackiego i obejmuje swoim zasięgiem główne pasmo Gór Słonnych (wraz z najwyższym szczytem – Słonne) oraz grzbiet Chłaniów. Obszar ten znajduje się na granicy zlewisk dwóch mórz – Morza Bałtyckiego oraz Morza Czarnego. Został on powołany w celu ochrony miejsc występowania cennych przyrodniczo gatunków ptactwa. Występują tu co najmniej 24 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Ponadto gniazdują takie gatunki ptaków jak: orzeł przedni, puszczyk uralski czy orlik krzykliwy.

---

¹ Źródło: www.natura2000.gdos.gov.pl

Rysunek 9. Obszar Natura 2000 Góry Słonne na tle gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Nazwa obszaru: Dorzecze Górnego Sanu

Kod obszaru: PLH 180021

Powierzchnia: 1578.67 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony siedlisk(Dyrektywa Siedliskowa)

Opis:

Obszar obejmuje swoim zasięgiem Pogórze Bukowskie oraz Bieszczady Zachodnie wraz z Sanem oraz jego dopływami. Został on powołany w celu ochrony cennych przyrodniczo siedlisk, w których występuje wiele gatunków chronionych ryb.

Nazwa obszaru: Ostoja Góry Słonne

Kod obszaru: PLH 180013

Powierzchnia: 46 071,46 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony siedlisk(Dyrektywa Siedliskowa)

Opis:

W obszarze stwierdzono występowanie 5 siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 10 gatunków z II jej załącznika. Obszar ważny dla zachowania m.in. siedliska 9170 (grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne),

a także 9130 i 9180. Bogata flora roślin naczyniowych, w tym wiele wschodniokarpackich gatunków, występujących tu na skraju zasięgu. Ważna ostoja fauny leśnej, w tym dużych drapieżników. Rzeki o naturalnym charakterze są m.in. ostoją gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Nazwa obszaru: Rzeka San

Kod obszaru: PLH 180007

Powierzchnia: 1 374,76 ha

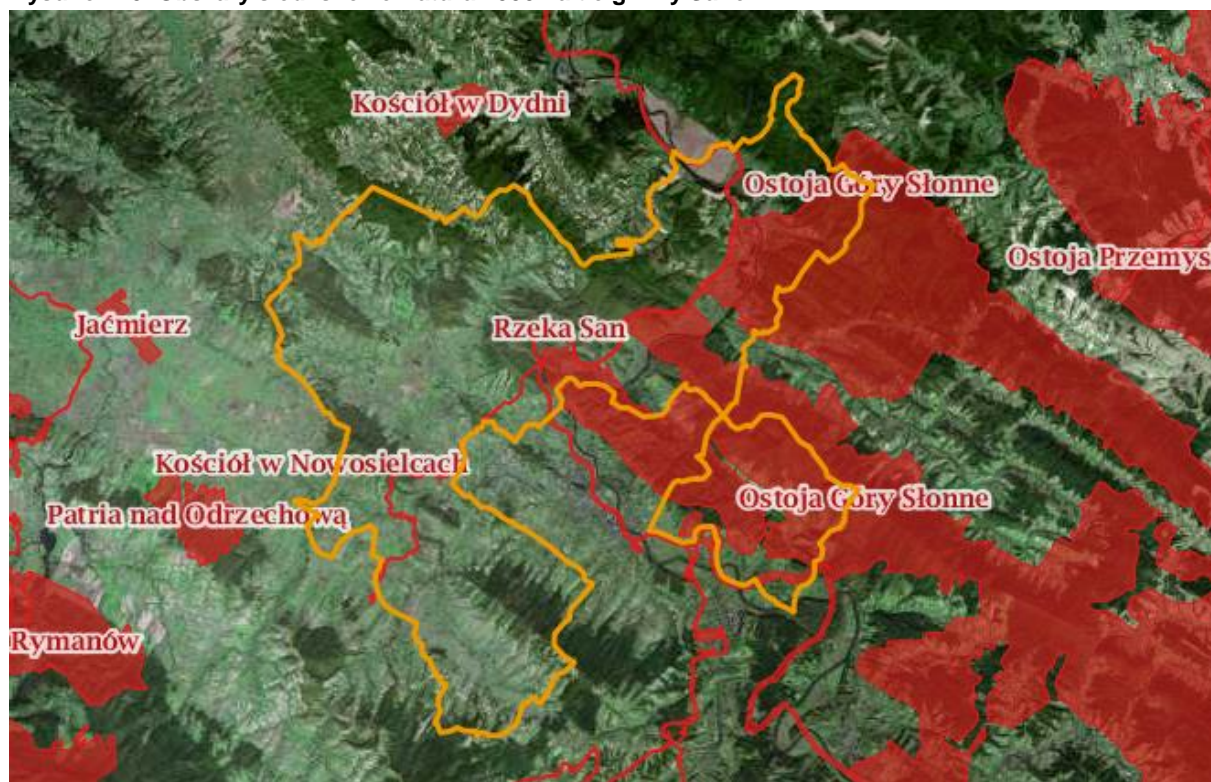
Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony siedlisk(Dyrektywa Siedliskowa)

Opis:

Obszar obejmuje swoim zasięgiem środkowy odcinek Sanu pomiędzy Sanokiem i Jarosławiem, wraz z naturalnymi brzegami rzeki. Został on powołany w celu ochrony cennych przyrodniczo siedlisk, w których występuje wiele gatunków chronionych ryb, takich jak kiełb Kesslera, kiełb białopłetwy, certa, piekielnica czy boleń. Łącznie stwierdzono tu występowanie 8 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Rysunek 10. Obszary siedliskowe Natura 2000 na tle gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Nazwa obszaru: Sanisko w Bykowcach

Kod obszaru: PLH 180045

Powierzchnia: 79,77 ha

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

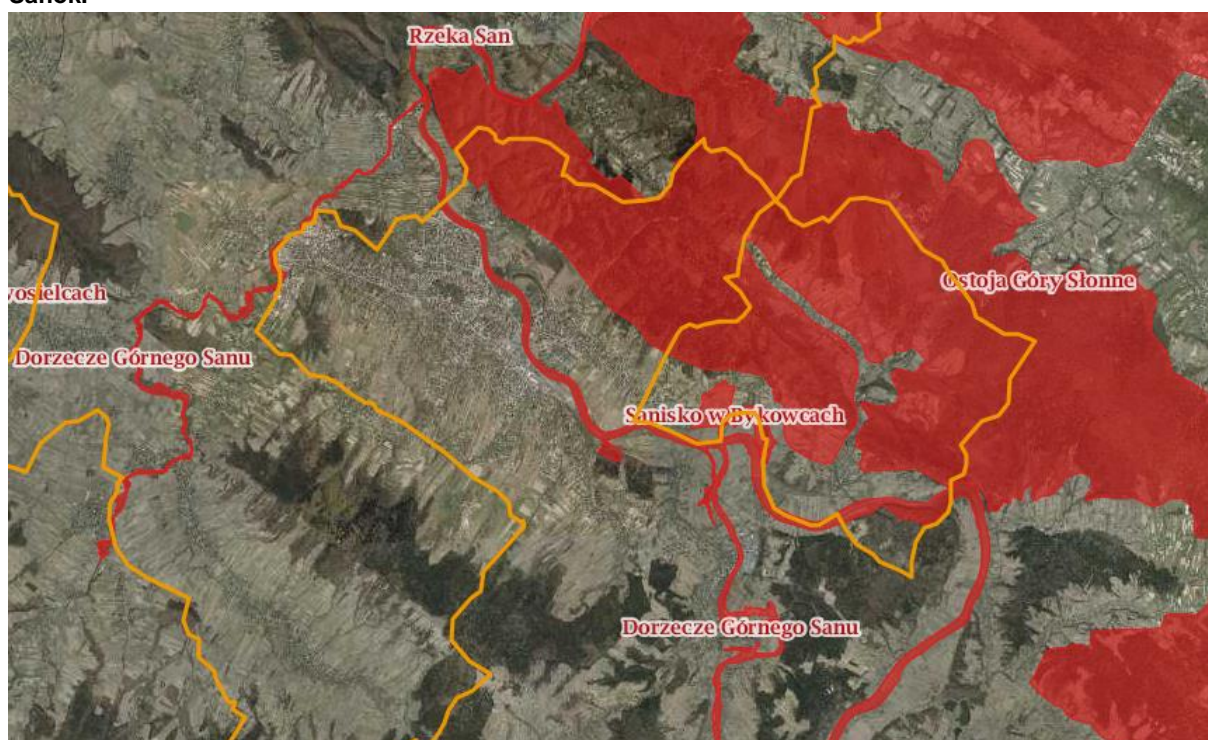

obszar specjalnej ochrony siedlisk(Dyrektywa Siedliskowa)

Opis:

Obszar jest zlokalizowany w dolinie rzeki San i obejmuje starorzecze „Sanisko” wraz z rozległymi obszarami dawnego torfowiska „Ług”. Został on powołany w celu ochrony siedlisk charakterystycznych dla zarastających starorzeczy na których występują zbiorowiska łąkowe, olsowe, ziołorośla, szuwały oraz wilgotne łąki. Zidentyfikowano w tym miejscu łącznie 5 typów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Można tu napotkać wiele chronionych gatunków płazów, ssaków oraz bezkręgowców.

Rysunek 11. Obszar siedliskowy "Sanisko w Bykowcach" na tle południowo-wschodniej części gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Rezerwaty przyrody

Rezerwat „Polanki” jest rezerwatem leśnym o powierzchni 191,94 ha. Został on powołany do życia 14.06.1996 roku, w celu ochrony naturalnych zbiorowisk leśnych buczyny karpackiej.

Rysunek 12. Rezerwat "Polanki" na tle gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

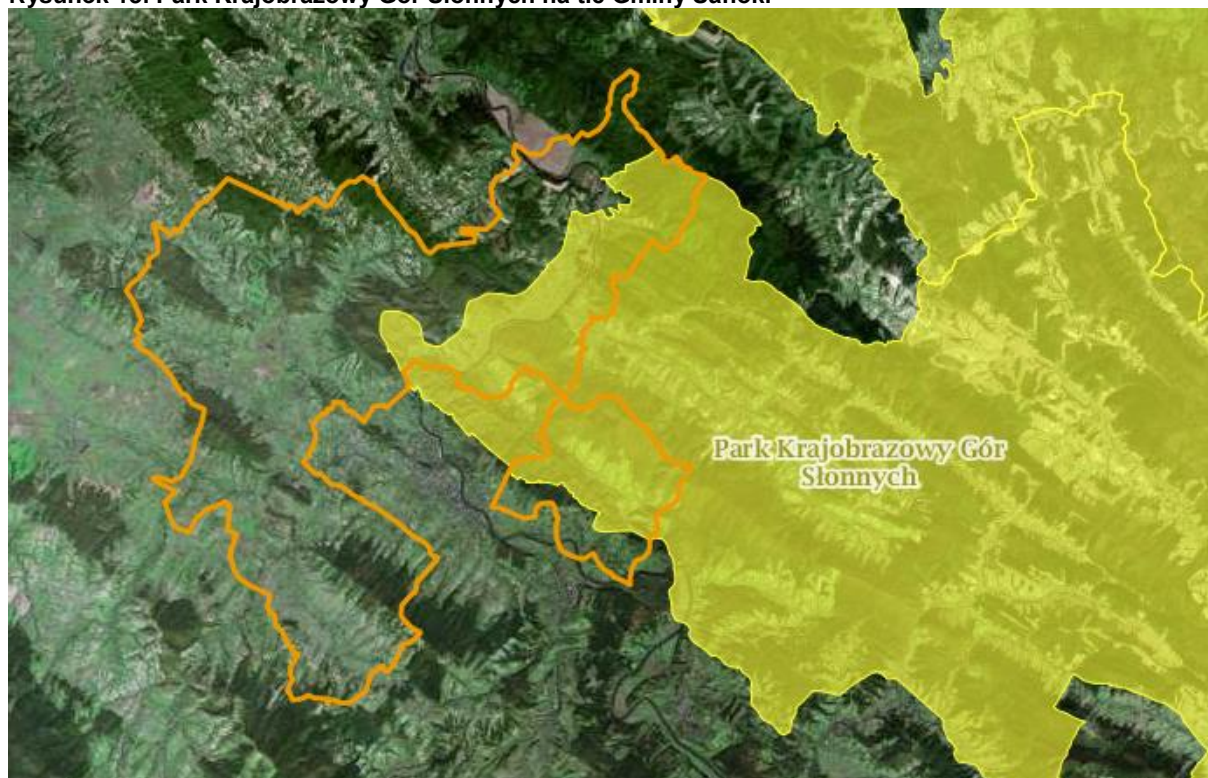
Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy Gór Słonnych²

Park Krajobrazowy Gór Słonnych ma obszar 56 188,00 ha z czego 5 760,00 ha leży na terenie gminy Sanok. Park został powołany 27 marca 1997 roku w celu ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych wynikających ze zróżnicowanej budowy geomorfologicznej, szaty roślinnej oraz wynikającego z tego bogactwa fauny. Teren parku poprzecinany jest gęstą siecią rzek i potoków, które często wykształcają przełomowe odcinki swych dolin. Na terenie parku widoczny jest dwupiętrowy układ leśnych zbiorowisk roślinnych. Cechą charakterystyczną tego parku jest występowanie płatów roślinności kserotermicznej na stromych zboczach doliny Sanu. W reglu dolnym dominują lasy bukowe i bukowo-jodłowe. Teren parku zamieszkują, m.in.: niedźwiedź brunatny, ryś, wilk, żbik, orzeł przedni, orlik krzykliwy, puchacz, puszczyk uralski.

² Źródło danych: RDOŚ Rzeszów.

Rysunek 13. Park Krajobrazowy Gór Słonnych na tle Gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszary Chronionego Krajobrazu

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu³

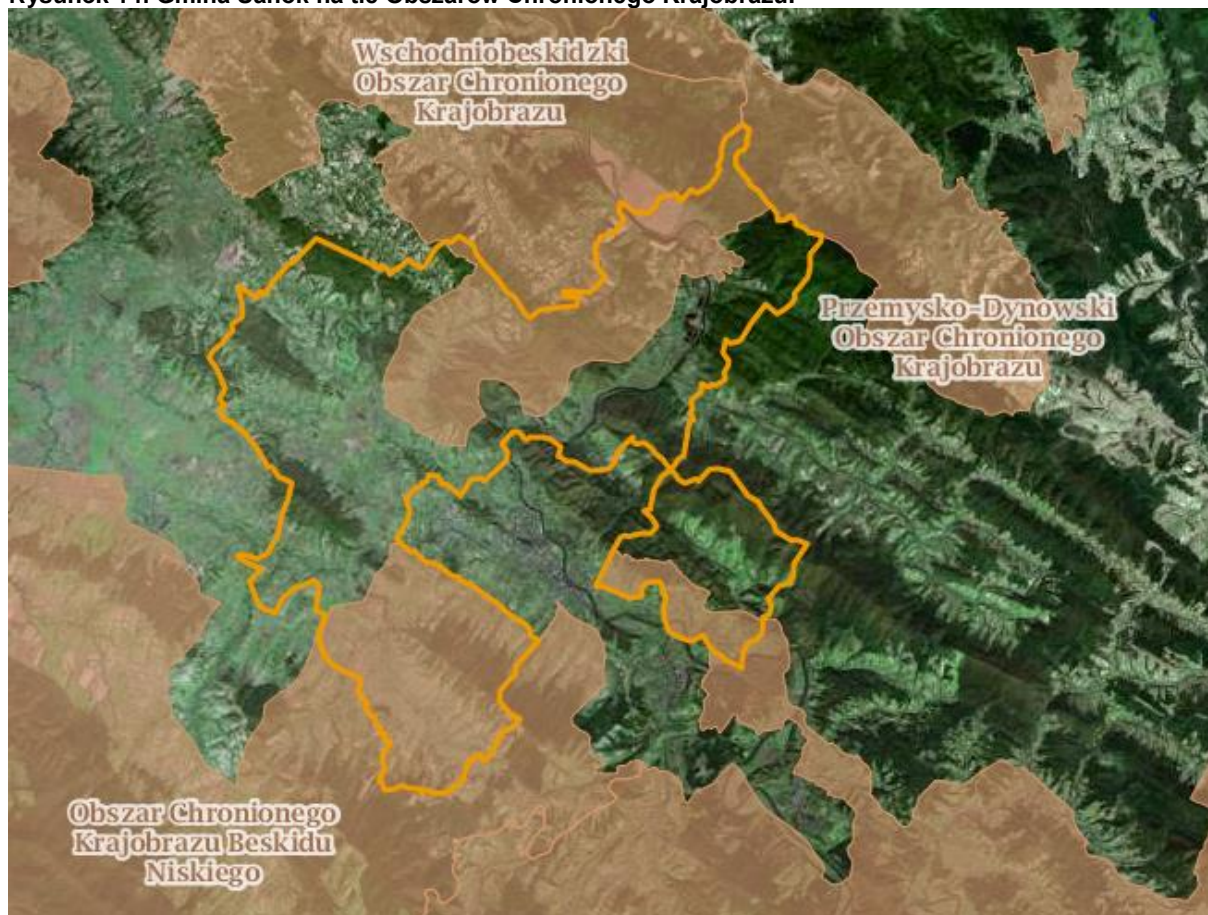
Całkowita powierzchnia Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wynosi 98 595,00 ha. Został on powołany do życia 2 lipca 1998 roku, w celu ochrony dwóch sztucznych jezior (jeziro Solińskie i Myczkowickie) wraz z otaczającymi je obszarami. Tereny nad Jeziorem Myczkowieckim i rzeką San objęto ochroną w rezerwach przyrody: „Nad Jeziorem Myczkowieckim”, „Przełom Sanu pod Grodziskiem”, „Grąd w Średniej Wsi”. Na terenie gminy Solina znajduje się miejscowość uzdrowska Polańczyk Zdrój. Cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny zostały uznane za rezerwy przyrody, np. w rezerwacie „Przełom Oslawy pod Duszatynem” najpiękniejszy przełomowy fragment doliny rzeki Oslawy wraz z otaczającym go drzewostanem bukowo-jodłowym, a w rezerwacie „Olsza Kosa w Stężnicy” stanowisko olszy zielonej.

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego²

Całkowita powierzchnia Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego wynosi 82 360,00 ha. Został on powołany do życia 2 lipca 1998 roku, w celu ochrony cennych przyrodniczo obszarów na których występują naturalne stanowiska cisa (chronione w formie rezerwatów).

³ Źródło: RDOŚ Rzeszów

Rysunek 14. Gmina Sanok na tle Obszarów Chronionego Krajobrazu.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Stanowiska Dokumentacyjne

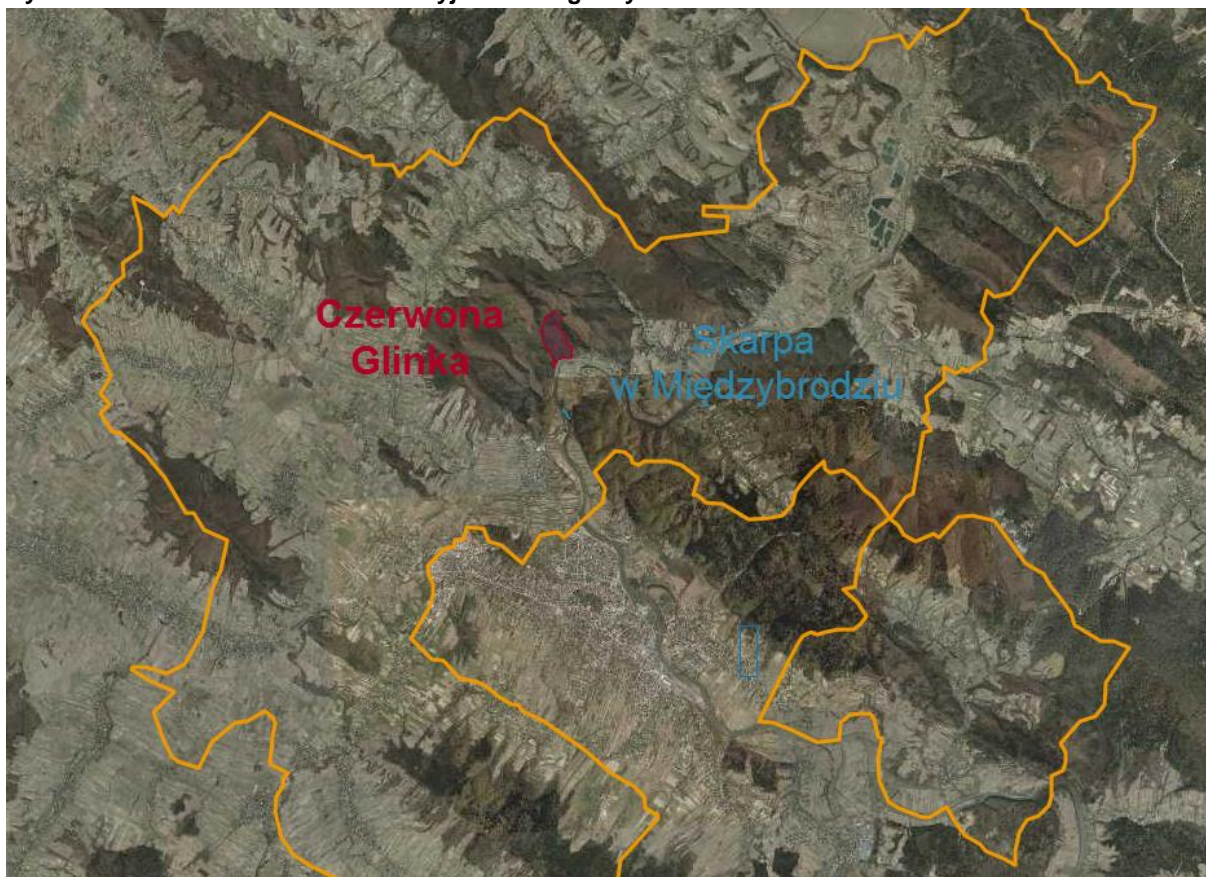
„Czerwona Glinka”

Stanowisko dokumentacyjne zlokalizowane jest w miejscowości Międzybrodzie, na Pogórzu Bukowskim. Obejmuje czynne osuwisko. Zostało utworzone 28 kwietnia 2005 roku.

„Skarpa w Międzybrodziu”

Stanowisko dokumentacyjne zlokalizowane jest w miejscowości Międzybrodzie na Pogórzu Bukowskim. Obejmuje stumetrowy odcinek skarpy wraz z brzegiem znajdującym się poniżej. Stanowisko zlokalizowane na 274 i 275 km rzeki San. Zostało utworzone 30 stycznia 2006 roku.

Rysunek 15. Stanowiska Dokumentacyjne na tle gminy Sanok.

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Sanok znajduje się jeden użytek ekologiczny. Obejmuje on wschodnie skałki znajdujące się na terenie miejscowości Dobra. Utworzony 2 czerwca 2005 roku.

Pomniki przyrody

Zgodnie z danymi RDOŚ w Rzeszowie, na terenie Gminy Sanok znajduje się 13 pomników przyrody.

5.4. Gleby

Rodzaje gleb

Rodzaje gleb występujące na terenie gminy Sanok są determinowane przez rodzaj skał na których zostały utworzone, oraz przez warunki glebotwórcze występujące w poszczególnych obszarach gminy.

Na terenie gminy Sanok można wyróżnić następujące rodzaje gleb:

- **Gleby szkieletowe** – są to gleby zawierające ponad 60% części szkieletowych w postaci żwiru i kamieni. Często występują w rejonach górskich.
- **Gleby bielcowe** – gleby tworzące się na różnego rodzaju piaskach, dochodzi w nich do procesu wymywania niektórych związków chemicznych tworzących minerały co nazywane jest bielcowaniem.
- **Gleby brunatne** - powstające na glinach zwałowych oraz piaskach i piaskowcach, można wśród nich wyróżnić:
  - **Brunatno – kwaśne**, tworzące się na podłożach bogatych w związki fosforu, potasu, wapnia i magnezu.
  - **Brunatno – wylugowane**, które cechują się wylugowaniem górnej części profilu z kationów zasadowych oraz brakiem zawartości węgla wapnia, co ogranicza ich żyzność.
- **Mady** – są to gleby tworzące się w wyniku nagromadzenia się materiałów niesionych przez wody rzeczne.

Klasy bonitacyjne

Na terenie gminy Sanok dominują gleby III oraz IV klasy bonitacyjnej.

Gdzie:

Gleby klasy I – gleby orne najlepsze. Są to gleby położone w dobrych warunkach fizjograficznych, najbardziej zasobne w składniki pokarmowe, posiadają dobrą naturalną strukturę, są łatwe do uprawy (czynne biologicznie, przepuszczalne, przewiewne, ciepłe, wilgotne).

Gleby klasy II – gleby orne bardzo dobre. Mają skład i właściwości podobne (lub nieco gorsze) jak gleby klasy I, jednak położone są w mniej korzystnych warunkach terenowych lub mają gorsze warunki fizyczne, co powoduje, że plony roślin uprawianych na tej klasie gleb, mogą być niższe niż na glebach klasy I.

Gleby klasy III (IIIa i IIIb) – gleby orne średnio dobre. W porównaniu do gleb klas I i II, posiadają gorsze właściwości fizyczne i chemiczne, występują w mniej korzystnych warunkach fizjograficznych. Odznaczają się dużym wahaniami poziomu wody w zależności od opadów atmosferycznych. Na glebach tej klasy można już zaobserwować procesy ich degradacji.

Gleby klasy IV (IVa i IVb) – gleby orne średnie. Plony roślin uprawianych na tych glebach są wyraźnie niższe niż na glebach klas wyższych, nawet gdy utrzymywane są one w dobrej kulturze rolnej. Są mało przewiewne, zimne, mało czynne biologicznie. Gleby te są bardzo podatne na wahania poziomu wód gruntowych (zbyt podmokłe lub przesuszone).

Gleby klasy V - gleby orne słabe. Są ubogie w substancje organiczne, mało żyzne i nieurodzajne. Do tej klasy zaliczmy również gleby położone na terenach niezmeliorowanych albo takich, które do melioracji się nie nadają.

Gleby klasy VI - gleby orne najslabsze. W praktyce nadają się tylko do zalesienia. Posiadają bardzo niski poziom próchnicy. Próba uprawy roślin na glebach tej klasy niesie ze sobą duże ryzyko uzyskania bardzo niskich plonów.

Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Sanok

Użytki rolne na terenie Gminy Sanok stanowią 53,8% całego obszaru gminy. Dane statystyczne na temat struktury użytków rolnych zostały zestawione poniżej.

Tabela 15. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Sanok (stan na rok 2013).

Użytki rolne			
Lp.	Nazwa	Jednostka	Wielkość obszaru
1	Użytki rolne (ogółem)	ha	12465
2	Użytki rolne - grunty orne	ha	8538
3	Użytki rolne – sady	ha	48
4	Użytki rolne - łąki trwałe	ha	926
5	Użytki rolne - pastwiska trwałe	ha	2497
Pozostałe grunty i nieużytki			
Lp.	Nazwa	Jednostka	Wielkość obszaru
1	Nieużytki	ha	95

Źródło: GUS.

Odczyn pH

O odczynie pH decyduje poziom stężenia jonów wodorowych w glebie. Do źródeł zakwaszenia gleb zalicza się m.in.:

- procesy geologiczne,
- procesy glebotwórcze,
- wymywanie jonów zasadowych,
- pobieranie wapnia przez rośliny,
- niewłaściwy dobór nawozów,
- kwaśne deszcze.

Na terenie gminy Sanok występują gleby o charakterze kwaśnym. W wyniku zakwaszenia gleb, proces pobierania przez rośliny składników pokarmowych, w istotny sposób jest utrudniony. Ponadto, dochodzi wówczas do aktywacji związków toksycznych, czego efektem jest wzrost pobierania metali ciężkich przez rośliny. W efekcie, zjawiska te prowadzą do zmniejszenia ilości plonów i pogorszenia jakości uzyskanych produktów.

Tabela 16. Zmienność odczynu gleby wraz ze zmianą zakresu odczynu pH.

Zakres pH	Odczyn gleby
≤ 4,5	bardzo kwaśny
4,6 – 5,5	kwaśny
5,6 – 6,5	lekko kwaśny
6,6 – 7,2	obojętny
> 7,3	zasadowy

5.5. Hałas

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu $LA_{eq}D$ w porze dziennej i $LA_{eq}N$ w porze nocnej. Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–56 dB. Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 17. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu.

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	$LA_{eq}D$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$LA_{eq}N$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$LA_{eq}D$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$LA_{eq}N$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Obszary A ochrony uzdrowiskowej b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży** c) Tereny domów opieki d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	LAeq D przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	LAeq N przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem d) Tereny zabudowy zagrodowej	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ***	68	60	55	45

* Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

** W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

*** Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

Na terenie gminy Sanok głównym źródłem hałasu drogowego są:

- Droga krajowa nr 28,
- Droga wojewódzka nr 886,
- Drogi powiatowe,
- Drogi gminne,

- Drogi wewnętrzne.

W ostatnich latach Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie przeprowadzał, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, badań środowiska akustycznego na terenie gminy Sanok. W roku 2013 przeprowadzono pomiary w ciągu drogi krajowej 28, w gminie Zarszyn, natomiast w roku 2012 podobne badania przeprowadzono w Mieście Sanok.

Tabela 18. Wyniki równoważnego poziomu dźwięku w roku 2013 w miejscowości Zarszyn.

Ulica	Rok pomiaru	Gmina	Wynik pomiaru	Przekroczenie	Wynik pomiaru	Przekroczenie
			L_{AeqD}		L_{AeqN}	
dB						
ul. Podkarpacka (DK nr 28)	2013	Zarszyn	68,7	3,7	64	8

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Tabela 19. Wyniki długookresowego średniego poziomu dźwięku w Sanoku w 2012 r.

Ulica	Rok pomiaru	Gmina	Wynik pomiaru	Przekroczenie	Wynik pomiaru	Przekroczenie
			L_{DWN}		L_N	
dB						
ul. Krakowska (DK nr 28)	2012	Sanok	75	7	66,5	7,5

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Hałas kolejowy

Przez gminę Sanok przebiega fragment linii kolejowej :

- Linia nr 108.

W związku z jej istnieniem, na obszarach przez które przebiegają torowiska, może wystąpić potencjalne zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej. Jednak biorąc pod uwagę ilość pociągów przemieszczających się torowiskami zagrożenie hałasem jest niewielkie.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

Zagrożenia

Zagrożenie nadmiernym hałasem nie jest dużym problem środowiskowym na terenie Gminy Sanok. Na terenie gminy mogą jednak występować problemy związane z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego. Zaleca się monitoring oraz realizację działań mających na celu ochronę przed nadmierną emisją hałasu w przyszłości.

5.6. Pola elektromagnetyczne

Zagadnienia dotyczące ochrony ludzi i środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych regulowane są przepisami dotyczącymi:

- ochrony środowiska,
- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- prawa budowlanego,
- zagospodarowania przestrzennego,
- przepisami sanitarnymi.

Jako promieniowanie niejonizujące określa się promieniowanie, którego energia oddziałująca na każde ciało materialne nie wywołuje w nim procesu jonizacji. Promieniowanie to związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego. Poniżej zestawiono potencjalne źródła omawianego promieniowania

- urządzenia wytwarzające stałe pole elektryczne i magnetyczne,
- urządzenia wytwarzające pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz, (stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia);
- urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 1 kHz do 300 GHz, (urządzenia radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne)
- inne źródła promieniowania z zakresu częstotliwości: 0 - 0,5 Hz, 0,5 - 50 Hz oraz 50-1000 Hz.

Zagadnienia dotyczące promieniowania niejonizującego są określone przez *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. 2003r., Nr 192, poz. 1883).

Dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, rozporządzenie ustala odrębną wartość składowej elektrycznej pola w wysokości 7 V/m.

Dla pozostałych terenów, na których przebywanie ludzi jest dozwolone bez ograniczeń, rozporządzenie ustala wysokość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego o częstotliwości 50 Hz w wysokości 10 kV/m, natomiast składowej magnetycznej w wysokości 60 A/m. ponadto rozporządzenie określa:

- dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
- metody kontroli dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;

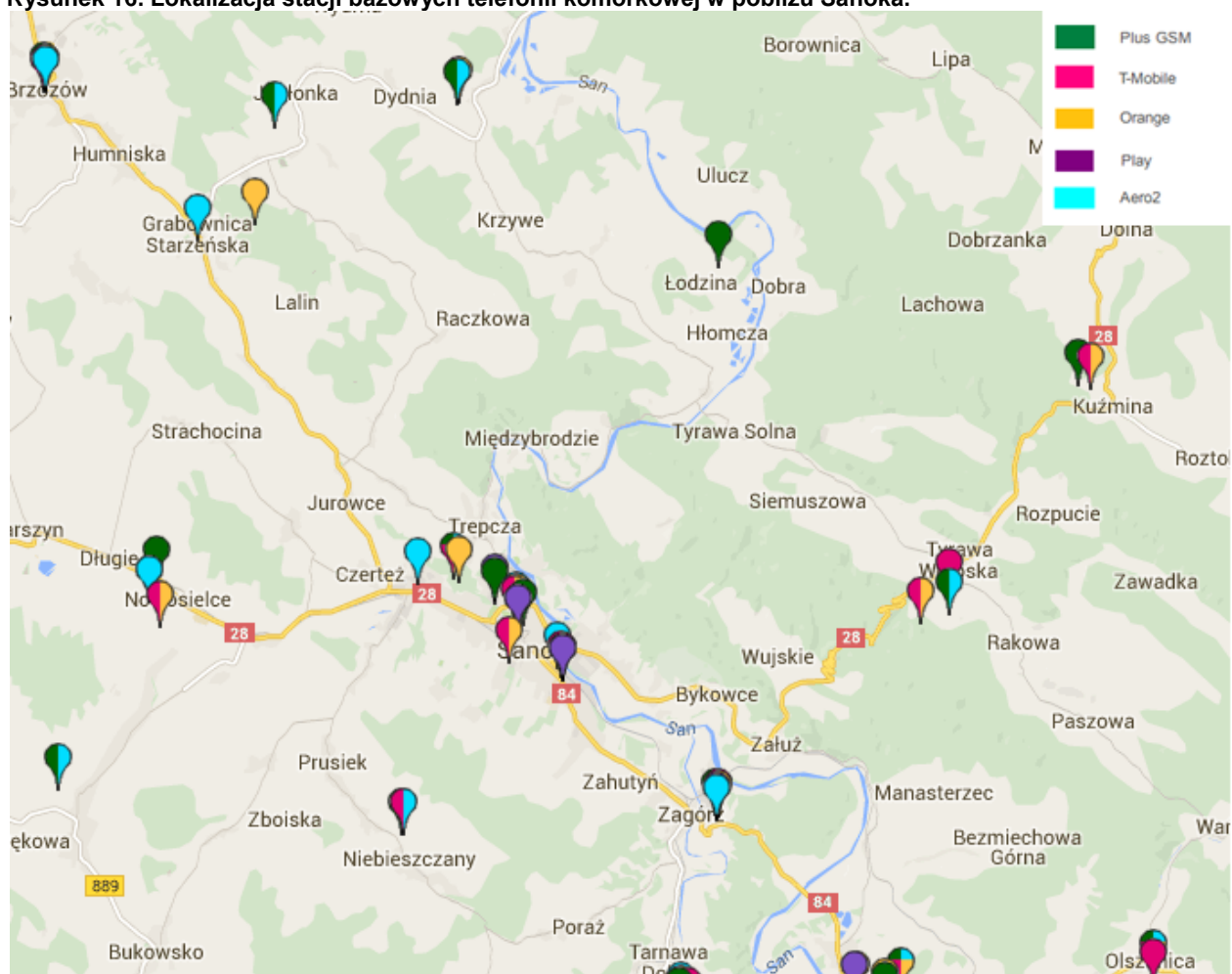
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, jeżeli w środowisku występują pola elektromagnetyczne z różnych zakresów częstotliwości.

Źródła promieniowania

Na terenie Gminy Sanok źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne wysokich napięć,
- urządzenia radiokomunikacyjne,
- radionawigacyjne i radiolokacyjne,

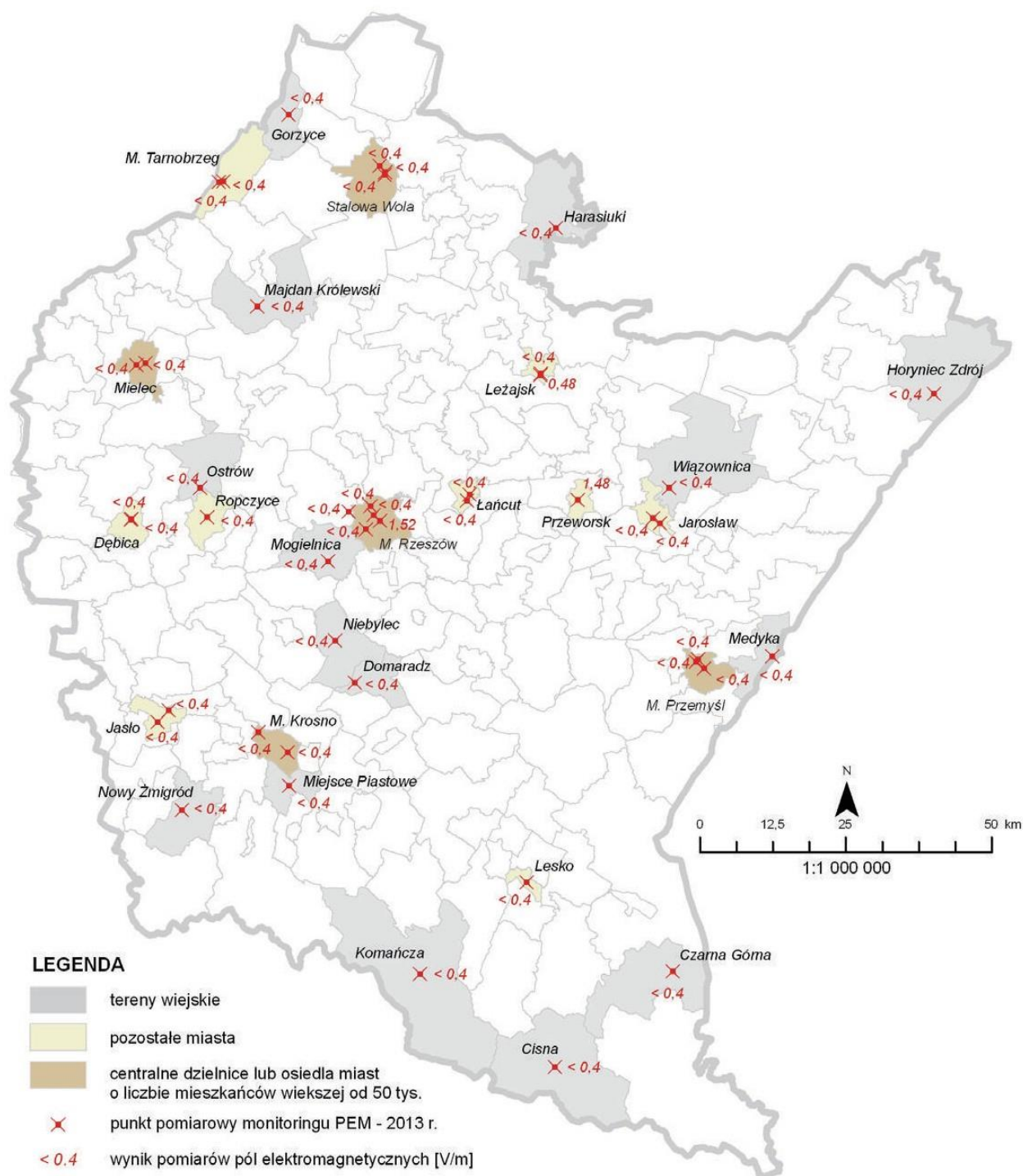
Rysunek 16. Lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej w pobliżu Sanoka.

Źródło: www.btsearch.pl

W 2013 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadził badania w ramach monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie województwa podkarpackiego. Zostały one przeprowadzone w 45 punktach zlokalizowanych na jego obszarze. Uzyskane wyniki badań nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Najwyższe wartości zanotowano w Rzeszowie, gdzie wynosiły 1,52 V/m, przy wartości dopuszczalnej równej 7 V/m.

Rysunek 17. Pomiary poziomów pól elektromagnetycznych na terenie województwa podkarpackiego w roku 2013 (dane WIOŚ w Rzeszowie).

Na podstawie wyników badań można założyć, że również na terenie Gminy Sanok nie doszło do przekroczeń poziomów pól elektromagnetycznych. Pomimo tego niezbędna jest nadzór nad istniejącymi oraz potencjalnymi źródłami tego promieniowania.

5.7 Gospodarka odpadami

Odpady komunalne na terenie Gminy Sanok powstają głównie w gospodarstwach domowych, przedsiębiorstwach handlowych oraz obiektach użyteczności publicznej.

Masa zebranych odpadów⁴

Masa odebranych odpadów w postaci niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych (kod odpadu: 200301) z obszaru Gminy Sanok w 2014 roku wyniosła 1002,7 Mg. Ilość ta została w całości zebrana z obszarów wiejskich.

Łączna masa selektywnie odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 2014 roku wyniosła 41 Mg. Wszystkie odebrane odpady poddane zostały innym niż składowanie procesom przetwarzania. Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowiska wyniósł 32,2%.

Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia takich frakcji odpadów komunalnych jak: papieru, metali, tworzyw sztucznych, i szkła wyniósł 27,8%.

Masa innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, odebranych z obszaru gminy w 2014 roku, wyniosła 73,9 Mg. Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia tych odpadów wyniósł 55%.

Ilość właścicieli nieruchomości, od których odbierane były odpady w 2014 roku wynosiła 4253. Liczba mieszkańców, którzy nie zbierali odpadów w sposób selektywny wyniosła 962.

---

⁴ Stan na rok 2014.

6. Główne problemy ochrony środowiska

Poniżej przedstawiono problematyczne kwestie dotyczące ochrony środowiska na terenie Gminy Sanok, wraz z ich źródłem.

1. Szkodniki oraz pasożyty żerujące na roślinach, w tym drzewach.
  - Źródło : organizmy powodujące choroby lub niszczące rośliny podczas żerowania,
2. Grunty orne słabej jakości
Źródło: niekorzystne warunki fizjograficzne, przeważający obszar użytków rolnych.
3. Niezadawalający stan wód podziemnych oraz powierzchniowych.
Źródło: brak wystarczającego skanalizowania gminy, nawożenie gruntów ornych.
4. Zagrożenie powodziowe.
5. Stężenie w powietrzu następujących substancji:
  - pył zawieszony PM10;
  - pył zawieszony PM2.5;
  - bezno(a)piren w pyłe zawieszonym PM10.

Źródło:

- Głównymi źródłami zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są:
  - spalanie paliwa stałego złej jakości w urządzeniach grzewczych o niskiej sprawności (węgiel, miał koksowy, koks);
  - spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych;
  - zanieczyszczenia komunikacyjne.
6. Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców.
Źródło: słabo rozbudowane kampanie edukacyjne.
  7. Występowanie na obszarze gminy pokryć dachowych zawierających azbest.
  8. Nie stosowanie się mieszkańców, do obowiązujących zasad gospodarowania odpadami.
    - nieprawidłowymi praktykami dotyczącymi gospodarowania odpadami przez mieszkańców (np. spalanie odpadów komunalnych, pozbywanie się odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa);

Rozwiązaniem wyżej przedstawionych problemów jest skuteczna realizacja zapisów „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, w tym wyznaczonych celów oraz strategii ich realizacji.

7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji zapisów zawartych w aktualizacji „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*”:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- zmniejszanie się zasobów wodnych, wzrost zużycia wody,
- postępująca degradacja gleb i utrata ich dla rolnictwa,
- utrata różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- pogorszenie klimatu akustycznego,
- zwiększającą się liczbą mieszkańców narażonych na promieniowane elektromagnetyczne,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

W przypadku gdy „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*” nie zostanie wdrożony negatywne trendy będą się pogłębiać, a zanieczyszczenie środowiska wzrastać.

8. Ocena stopnia zgodności postanowień Programu z przepisami dotyczącymi form ochrony przyrody

Na terenie Gminy Sanok występują formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.) takie jak:

- Obszary Natura 2000;
- Rezerwat;
- Park Krajobrazowy;
- Obszary Chronionego Krajobrazu;
- Stanowiska dokumentacyjne;
- Użytki ekologiczne;
- Pomniki przyrody;

W wyniku realizacji „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*” może potencjalnie dojść do oddziaływania na powyższe obszary, dlatego ważne jest aby wszelkie przedsięwzięcia wynikające z *Programu* były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody. Zakazy i ograniczenia dotyczące form ochrony przyrody znajdujących się na terenie Gminy Sanok przedstawiono poniżej.

Obszary Natura 2000

Ogólne zasady gospodarowania na obszarach NATURA 2000 określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.), gdzie zgodnie z

art.33 zabrania się podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Wszelkie przedsięwzięcia, które nie wpływają znacząco negatywnie na cele ochrony obszarów NATURA 2000, jego integralność, a także na spójność sieci obszarów Natura 2000 mogą być realizowane.

Ustawa o ochronie przyrody

Rezerwaty i parki narodowe

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.) w przypadku rezerwatu ustanowionego na terenie Gminy Sanok zakazuje się:

- budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;

- połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.9));
- wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- zakłócania ciszy;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia badań naukowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody

Zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.) w przypadku pomników przyrody i użytków ekologicznych ustanowionych na terenie Gminy Sanok zakazuje się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

Ocenia się, że realizacja postanowień zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie naruszy zasad gospodarowania na terenach będących formami przyrody prawnie chronionymi.

Uchwała Nr XXXIX/791/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych.

Na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) z wyłączeniem przedsięwzięć, o których mowa w art. 24 ust 3 ustawy o ochronie przyrody;
- Umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- budowanie nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, przy czym dla sztucznych zbiorników wodnych za linię brzegową uważa się linię wody przy maksymalnej rzędnej piętrzenia wody w zbiorniku;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Uchwała Nr XLVIII/998/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Na terenie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) z wyłączeniem przedsięwzięć, o których mowa w art. 24 ust 3 ustawy o ochronie przyrody.
- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką.
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych.
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych.

- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka.
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Nakazuje się, aby realizacja postanowień zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie naruszała zakazów opisanych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.) oraz Uchwale Nr XLVIII/998/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Uchwała Nr XLVIII/997/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) z wyłączeniem przedsięwzięć, o których mowa w art. 24 ust 3 ustawy o ochronie przyrody.
- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką.
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewniają zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych.
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek: Wisłoka, Jasiołka, Osława, Wisłok, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, przy czym dla sztucznych zbiorników wodnych za linię brzegową uważa się linię wody przy maksymalnej rzędnej piętrzenia wody w zbiorniku;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych.
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka.
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych.

Nakazuje się, aby realizacja postanowień zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie naruszała zakazów opisanych w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627 z późn. zm.) oraz Uchwale Nr XLVIII/997/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

W celu uniknięcia negatywnej presji przewidzianych do realizacji w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” działań na formy ochrony przyrody występujące na terenie omawianej gminy, należy każdorazowo przeanalizować lokalizację planowanego przedsięwzięcia. Jeśli koliduje ono z opisanymi powyżej zakazami, należy odstąpić od jego realizacji.

9. Oddziaływanie na środowisko realizacji POŚ

Zamierzenia postawione sobie przez Gminę Sanok w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” mają na celu poprawę jakości elementów środowiska. Część z planowanych inwestycji może jednak znacząco oddziaływać na środowisko. Można do nich zaliczyć:

1. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej,
  - Budowa oczyszczalni ścieków aglomeracji Mrzygłód.
  - Budowa kanalizacji sanitarnej aglomeracji Mrzygłód (Mrzygłód, Hłomcza, Dobra, Łodzina, Tyrawa Solna).
  - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płowce, Jędruszkowce, Markowce, Niebieszczany oraz kanalizacji w miejscowości Załuż i Wujskie z włączeniem w miejscowości Bykowce,
  - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pakoszkówka oraz Czerteż,
  - Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok, w tym:
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Płowce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Stóże Małe,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Jurowce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Kostarowce.
  - Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone),
2. Prace budowlane, modernizacyjne i konserwacyjne na ciekach, rowach oraz kanałach tworzących sieć hydrograficzną gminy Sanok
  - Bieżące utrzymanie cieków wodnych,
  - Konserwacja rowów melioracyjnych,
3. Modernizacja i budowa nowych dróg,
  - Budowa i modernizacja dróg gminnych,
  - Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy Sanok,
  - Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Sanok,
  - Rozbudowa ścieżek rowerowych,
  - Budowa ekranów i instalacja urządzeń ograniczających hałas wzdłuż uciążliwych szlaków komunikacyjnych,
4. Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest;
5. Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.

Szczegółowa analiza i ocena oddziaływania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” oraz ich wpływ na poszczególne elementy środowiska została przedstawiona w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania.

Należy zaznaczyć, iż planowane działania nie spowodują działań wymienionych w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz nie zachodzą przesłanki zawarte w art. 34 tej ustawy.

Realizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” zapewnia realizację celów ochrony przyrody wymienionych w art. 2. ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Realizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie spowoduje naruszenia zakazów zawartych w uchwałach sejmiku województwa podkarpackiego dotyczących parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu zlokalizowanych na obszarze gminy Sanok.

10. Zapobieganie i ograniczanie ujemnych oddziaływań na środowisko

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, które mogą negatywnie wpłynąć na środowisko należą głównie inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, modernizacji infrastruktury drogowej oraz rekultywacji. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych z rozbudową sieci wodno-kanalizacyjnej, infrastruktury drogowej oraz gospodarki odpadami można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- trafny wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W wyniku realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” może potencjalnie dojść do oddziaływania na obszary chronione, dlatego ważne jest aby wszelkie przedsięwzięcia wynikające z Programu były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody. Zakazy i ograniczenia dotyczące form ochrony przyrody znajdujących się na terenie Gminy Sanok przedstawiono w rozdziale numer 9.

Obszary konfliktowe z punktu widzenia ochrony środowiska mogą występować w przypadku nadmiernego inwestowania nowych terenów, realizacji inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, budowy i modernizacji dróg, rekultywacji terenów zdegradowanych, gospodarki odpadami.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych gminy.

Zaleca się, aby wszystkie prowadzone inwestycje, a w szczególności te związane z wylewaniem asfaltu, były prowadzone tak, żeby nie doszło do zanieczyszczenia wód podziemnych. Wskazane jest również prowadzenie monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi podczas wszystkich prac inwestycyjnych, podczas realizacji których istnieje prawdopodobieństwo skażenia wód podziemnych.

W przypadku gospodarki odpadami, prace demontażowe wyrobów azbestowych mogą stanowić zagrożenie dla występujących w okolicy organizmów żywych, w tym zwierząt. Należy pamiętać, iż w wyniku prowadzenia ww. prac dochodzić może do powstania kolizji na drodze „siedliska gatunków chronionych” a „remonty budynków”. Konsekwencją tego konfliktu może być utrata schronienia lub miejsca gniazdowania gatunków chronionych. Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, jeszcze przed transportem na składowisko. Teren prac powinien być wydzielony i zabezpieczony przed dostępem osób niepowołanych. Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, do podłoża, a teren wokół, objęty kurtyną, powinien być wyłożony folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej. Ponadto aby chronić organizmy żywe, w tym zwierzęta i ludzi, należy zastosować kilka ogólnych zasad:

- nawilżania wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontażu całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajania wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenia kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania przekroczeń dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu w miejscu pracy, w tym również z wyrobami zawierającymi krokydolit,
- składowania na tej samej zmianie roboczej, usuniętych odpadów zawierających azbest, po ich szczelnym opakowaniu – na miejscu tymczasowego magazynowania odpadów,
- codziennego starannego oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń – z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry HEPA lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.
- Przed przystąpieniem do prac właściciel bądź zarządca obiektu zobowiązany jest sprawdzić czy w miejscu planowanych prac nie gniazdują ptaki (np. jaskółki czy jerzyki) bądź nietoperze. W przypadku stwierdzenia obecności w obiekcie gatunków chronionych ptaków prace należy prowadzić poza okresem lęgowym a w przypadku nietoperzy poza okresem lęgu i odchowania. Po przeprowadzeniu prac należy w miarę możliwości zachować możliwość gniazdowania i schronienia obecnych w obiekcie gatunków zwierząt. W przypadku braku możliwości zapewnienia schronienia zwierzętom w ich pierwotnym miejscu bytowania, należy zapewnić schronienie zastępcze (budki, boksy itp.).

- W stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową, konieczne może być uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od zakazów określonych Art. 52 Ustawy o Ochronie Przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. w trybie art. ww. Ustawy tj. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska bądź Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska mogą zezwolić na odstępstwa od zakazów w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą bądź objętych ochroną częściową w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin, zwierząt lub grzybów.

11. Oddziaływania transgraniczne

Realizacja „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

12. Ocena stopnia zgodności postanowień Programu z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

Zgodnie z treścią Ramowej Dyrektywy Wodnej, dobry stan wód podziemnych oznacza stan, który został osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”.

Cele środowiskowe dla wód podziemnych ustalone na podstawie art. 4 RDW:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych,
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla wód będących w stanie dobrym, celem będzie utrzymanie tego stanu.

Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych

Dla Jednolitych części wód powierzchniowych, które są w bardzo dobrym stanie celem jest utrzymanie tego stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego. Dla naturalnych części wód celem jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego i chemicznego. Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód celem także jest osiągnięcie przynajmniej dobrego stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego.

Szczegółowy opis celów znajduje się w Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły w rozdziale nr 8, należy pamiętać jednak, iż przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP zgodnie z wymaganym poprzez RDW warunkiem nie pogarszania ich stanu.

Cel zapisany w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” to:

„Ochrona zasobów wodnych i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych na terenie Gminy Sanok”.

Wyznaczony w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” cel nadrzędny jest zgodny z celami wyznaczonymi w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Zadania cząstkowe wyznaczone w ww. Programie to:

Lp.	Nazwa zadania
1.	Budowa oczyszczalni ścieków aglomeracji Mrzygłód.
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej aglomeracji Mrzygłód (Mrzygłód, Hłomcza, Dobra, Łodzina, Tyrawa Solna).
3.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płowce, Jędruszkowce, Markowce, Niebieszczyany oraz kanalizacji w miejscowości Załuż i Wujskie z włączeniem w miejscowości Bykowce,
4.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pakoszówka oraz Czerteż,
5.	Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • Budowa sieci wodociągowej w m. Płowce, • Budowa sieci wodociągowej w m. Stóże Małe, • Budowa sieci wodociągowej w m. Jurowce,
6.	Bieżąca konserwacja i utrzymanie cieków wodnych.
7.	Monitorowanie cieków wodnych oraz utrzymywanie ich w należytym stanie.
8.	Konserwacja rowów melioracyjnych.

Jak widać w powyższej tabeli, planowane zadania mają na celu poprawę jakości wód powierzchniowych i podziemnych przez uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz ochronę zbiornika wód podziemnych. Stwierdza się, iż zarówno cel średniookresowy, jak i poszczególne działania są zgodne z celami opisanymi w Ramowej Dyrektywie Wodnej, a także Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

13. Monitoring

Monitoring realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” pozwoli na bieżącą analizę wpływu na środowisko postanowień Programu, a także kontrolę zgodności założeń Programu z rzeczywistymi działaniami, które podejmowane będą przez właścicieli obiektów. W celu umożliwienia prowadzenia monitoringu realizacji Programu, wyznaczono wskaźniki, służące do oceny wdrażania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”. Wskaźniki te zestawione zostały poniżej.

Tabela 20. Wyznaczone wskaźniki służące do oceny wdrażania „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
EDUKACJA EKOLOGICZNA		
1.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych	godz./rok
2.	Procent liczby mieszkańców objętych działaniami edukacji ekologicznej	%
OCHRONA PRZYRODY		
1.	Liczba form ochrony przyrody	szt.
OCHRONA LASÓW		
1.	Lesistość Gminy	%
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI		
1.	Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych	ha
2.	Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych i przywróconych do stanu właściwego	ha
3.	Ilość wykrytych przypadków nielegalnej eksploatacji złóż	Ilość/rok
OCHRONA WÓD		
1.	Klasa jakości wód powierzchniowych	*I-V
2.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km
3.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km
4.	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.
5.	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.
6.	Ilość ścieków dostarczonych do oczyszczalni 1. siecią kanalizacyjną 2. wozami asenizacyjnymi	m ³ /rok
7.	Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej	Ilość osób
8.	Liczba mieszkańców korzystająca z kanalizacji sanitarnej	Ilość osób
POWIETRZE		
1.	Klasa C jakości powietrza według oceny rocznej: Pył PM10, SO ₂ , NO ₂ , Pb, O ₃ , CO, Benzen, B(a)P, As, Cd, Ni	Klasa jakości powietrza
GOSPODARKA ODPADAMI		
1.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych – ogółem	Mg
2.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych w formie zmieszanej	Mg
3.	Odsetek masy odpadów komunalnych zebranych i odebranych w formie zmieszanej	%
4.	Masa odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	Mg
5.	Odsetek masy odpadów komunalnych zebranych i odebranych selektywnie	%
6.	Masa odpadów poddanych odzyskowi	Mg
7.	Odsetek masy odpadów poddanych odzyskowi	%
8.	Masa odpadów komunalnych poddanych składowaniu bez przetwarzania	Mg
9.	Odsetek masy odpadów komunalnych poddanych składowaniu	%

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
	bez przetworzenia	
10.	Odsetek mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem zbierania i odbierania odpadów komunalnych	%
11.	Odsetek mieszkańców Gminy objętych zorganizowanym systemem selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych	%

Analiza wskaźników powinna być przeprowadzana raz do roku. Na jej podstawie powinna być weryfikowana intensywność działań Gminy w obszarach ochrony środowiska, których wartość wskaźników nie znajduje się na dostatecznym poziomie.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty (...) polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, ustalające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (...)” a także w przypadku wprowadzania zmian do przyjętych dokumentów (art. 50).

Głównym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy aktualizacji „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*” nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego, a względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Zakres opracowania prognozy został zaopiniowany zgodnie z art. 57 i 58 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn. zm.) przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie.

W załączniku nr 1 przeprowadzono analizę i ocenę oddziaływania aktualizacji „*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022*” na środowisko. Posługując się tabelą przedstawiono następujące typy oddziaływania na środowisko:

- bezpośrednio,
- pośrednio,

- wtórne,
- pozytywne,
- negatywne,
- skumulowane,
- krótkoterminowe,
- długoterminowe,
- stałe,
- chwilowe.

na następujące elementy środowiska:

- różnorodność biologiczna,
- formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000,
- ludzie,
- rośliny,
- zwierzęta,
- powietrze woda,
- powierzchnia ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne.

Do przedsięwzięć, realizowanych na terenie Gminy Sanok w ramach aktualizacji „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, które potencjalnie mogą znacząco oddziaływać na środowisko należą:

6. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej,
  - Budowa oczyszczalni ścieków aglomeracji Mrzyglód.
  - Budowa kanalizacji sanitarnej aglomeracji Mrzyglód (Mrzyglód, Hłomcza, Dobra, Łodzina, Tyrawa Solna).
  - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płowce, Jędruszkowce, Markowce, Niebieszczany oraz kanalizacji w miejscowości Załuż i Wujskie z włączeniem w miejscowości Bykowce,
  - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pakoszówka oraz Czerteż,
  - Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok, w tym:
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Płowce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Stóże Małe,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Jurowce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Kostarowce.
  - Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone),
7. Prace budowlane, modernizacyjne i konserwacyjne na ciekach, rowach oraz kanałach tworzących sieć hydrograficzną gminy Sanok
  - Bieżące utrzymanie cieków wodnych,
  - Konserwacja rowów melioracyjnych,

8. Modernizacja i budowa nowych dróg,
  - Budowa i modernizacja dróg gminnych,
  - Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy Sanok,
  - Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Sanok,
  - Rozbudowa ścieżek rowerowych,
  - Budowa ekranów i instalacja urządzeń ograniczających hałas wzdłuż uciążliwych szlaków komunikacyjnych,
9. Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest;
10. Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.

Realizacja aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

W Prognozie określono przedstawiono zalecenia mające na celu minimalizację negatywnego wpływu na środowisko realizacji aktualizacji „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”.

Alternatywą do wdrożenia aktualizacji „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” jest brak realizacji Programu. Przy czym zaniechanie realizacji aktualizacji „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” przyczyni się do pogorszenia stanu środowiska na terenie Gminy.

15. Podsumowanie

Analizując negatywne i pozytywne skutki realizacji „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” (szczegółowo przedstawione w załączniku nr 1), można stwierdzić, iż pomimo chwilowych, negatywnych oddziaływań na środowisko, należy przystąpić do realizacji „Programu (...)”, gdyż planowane inwestycje przyczynią się w znacznym stopniu m.in. do:

- poprawy jakości środowiska,
- poprawy zdrowia i komfortu życia ludzi,
- poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- poprawy jakości gleb,
- poprawy jakości powietrza atmosferycznego,
- ochrony przed negatywnym oddziaływaniem promieniowania niejonizującego,
- spełnienia wymogów określonych w dokumentach wyższego rzędu, w tym *Polityki Ekologicznej Państwa*,
- poprawy komfortu życia mieszkańców Gminy Sanok,
- ograniczenia niekontrolowanego przedostawania się odpadów (w tym odpadów niebezpiecznych) do środowiska,
- wzrostu i utrzymaniu na wysokim poziomie bioróżnorodności.

Ceną, którą będzie trzeba zapłacić za ww. korzyści są chwilowe negatywne oddziaływania związane m.in. z budową i modernizacją kanalizacji sanitarnej, modernizacją i budową dróg (szczegółowa analiza, załącznik nr 1). Należy jednak pamiętać, iż cenę tą można obniżyć poprzez działania zaproponowane w rozdziale nr 14 „Zapobieganie i ograniczenie ujemnych oddziaływań na środowisko” niniejszej Prognozy.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022”, jest opracowaniem, które zawiera wskazówki umożliwiające podjęcie stosownych działań, mających na celu rozwój Gminy Sanok z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju bazujących na zaspokajaniu potrzeb bez naruszenia spójności otaczającego nas środowiska. Praktyczne wykorzystanie zawartych w Programie informacji przyczyni się do poprawy jakości środowiska naturalnego, systemu gospodarki odpadami i co za tym idzie komfortu życia oraz zdrowia mieszkańców Gminy Sanok.

Załącznik nr 1

Analiza i ocena oddziaływania inwestycji mogących znacząco wpłynąć na środowisko zawartych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022” na poszczególne elementy środowiska

1. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej,
  - Budowa oczyszczalni ścieków aglomeracji Mrzygłód.
  - Budowa kanalizacji sanitarnej aglomeracji Mrzygłód (Mrzygłód, Hłomcza, Dobra, Łodzina, Tyrawa Solna).
  - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płowce, Jędruszkowce, Markowce, Niebieszczany oraz kanalizacji w miejscowości Załuż i Wujskie z włączeniem w miejscowości Bykowce,
  - Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pakoszkówka oraz Czerteż,
  - Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok, w tym:
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Płowce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Stóże Małe,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Jurówce,
    - Budowa sieci wodociągowej w m. Kostarowce.
  - Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone),
2. Prace budowlane, modernizacyjne i konserwacyjne na ciekach, rowach oraz kanałach tworzących sieć hydrograficzną gminy Sanok
  - Bieżące utrzymanie cieków wodnych,
  - Konserwacja rowów melioracyjnych,
3. Modernizacja i budowa nowych dróg,
  - Budowa i modernizacja dróg gminnych,
  - Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy Sanok,
  - Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Sanok,
  - Rozbudowa ścieżek rowerowych,
  - Budowa ekranów i instalacja urządzeń ograniczających hałas wzdłuż uciążliwych szlaków komunikacyjnych,
4. Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest;

5. Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym.

Nazwa zadania	obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zabytki	dobra mineralne
<p>Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa oczyszczalni ścieków aglomeracji Mrzygłód. • Budowa kanalizacji sanitarnej aglomeracji Mrzygłód (Mrzygłód, Hłomcza, Dobra, Łodzina, Tyrawa Solna). • Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Płowce, Jędruszkowce, Markowce, Niebieszczany oraz kanalizacji w miejscowości Załuż i Wujskie z włączeniem w miejscowości Bykowce, • Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Pakoszówka oraz Czerteż, • Budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ Budowa sieci wodociągowej w m. Płowce, ○ Budowa sieci wodociągowej w m. Stóże Małe, ○ Budowa sieci wodociągowej w m. Jurowce, ○ Budowa sieci wodociągowej w m. Kostarowce. • Wspieranie finansowe budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (głównie na terenach zabudowy rozproszonej i obszarach trudnych do skanalizowania, gdzie jest to prawnie dozwolone), 	0	-/+	-/+	-/+	-/+	+	0	-/+	-/+	0	-	+
Prace konserwacyjne na ciekach, rowach oraz kanałach tworzących sieć hydrograficzną gminy Sanok	+	0/+	-/+	-/+	-/+	0/+	0	+	-/+	0	0	0

Nazwa zadania	obszary chronione, w tym obszary NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	woda	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat	zabytki	dobra mineralne
<ul style="list-style-type: none"> Bieżące utrzymanie cieków wodnych, Konserwacja rowów melioracyjnych, 												
Modernizacja i budowa nowych dróg, <ul style="list-style-type: none"> Budowa i modernizacja dróg gminnych, Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy Sanok, Modernizacja dróg powiatowych na terenie gminy Sanok, Rozbudowa ścieżek rowerowych, Budowa ekranów i instalacja urządzeń ograniczających hałas wzdłuż uciążliwych szlaków komunikacyjnych, 	0	-/+	-/+	-	-	-	-	-/+	-	0	0	0
Gospodarowanie odpadami w postaci wyrobów zawierających azbest;	0	0	-/+	+	+	0	+	0	+	+	0	0
Zrekultywowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym, rolnym lub rekreacyjno-wypoczynkowym	0	+	-/+	+	+	+	0	+	-/+	0	0	0

+ : realizacja zadania wpłynie pozytywnie na dany komponent środowiska,

- : realizacja zadania wpłynie negatywnie na dany komponent środowiska,

0 : realizacja zadania nie wpływa na dany komponent środowiska,

0/+ : realizacja zadania wpłynie pozytywnie na dany komponent środowiska w przyszłości (perspektywa wieloletnia),

-/+ : realizacja zadania podczas wykonywania prac może negatywnie wpłynąć na komponent środowiska, jednak pozytywnie w perspektywie wieloletniej.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym Obszary Natura 2000	ochrona elementów cennych przyrodniczo	utrzymanie elementów cennych przyrodniczo	Brak oddziaływań	ochrona i utrzymanie elementów cennych przyrodniczo	brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań
Różnorodność Biologiczna	Bezpośredni wpływ podczas budowy instalacji, prac modernizacyjnych, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych, w wyniku czego może dojść do zmian liczebności oraz rodzajów populacji . Zanieczyszczenia wydzielane podczas eksploatacji mogą znacząco wpłynąć na skład gatunkowy i ilościowy populacji.	Pośredni wpływ podczas budowy instalacji, prac modernizacyjnych, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych, w wyniku czego może dojść do zmian liczebności oraz rodzajów populacji. Zanieczyszczenia wydzielane podczas eksploatacji mogą znacząco wpłynąć na skład gatunkowy i ilościowy populacji.	Ukształtowanie się nowych warunków siedliskowych.	Regulacja gospodarki wodno – ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód.	Wpływ podczas budowy instalacji, prac modernizacyjnych, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych, w wyniku czego może dojść do zmian liczebności oraz rodzajów populacji . Zanieczyszczenia wydzielane podczas eksploatacji mogą znacząco wpłynąć na skład gatunkowy i ilościowy populacji.	Brak oddziaływań	Krótkotrwały wpływ podczas budowy instalacji oraz prac modernizacyjnych, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych w wyniku czego może dojść do zmian liczebności oraz rodzajów populacji.	Ukształtowanie się nowych warunków siedliskowych. Zanieczyszczenia wydostające się z instalacji mogą spowodować negatywny wpływ na organizmy żywe, przez oddziaływanie produktów reakcji w których biorą udział oraz kumulacji w organizmach. Regulacja gospodarki wodno – ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód. Poprawa jakości środowiska.	Ukształtowanie się nowych warunków siedliskowych. Regulacja gospodarki wodno – ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód.	1-8 Wpływ spowodowany budową instalacji oraz pracami modernizacyjnymi, a także może spowodować zmiany liczebności oraz rodzajów populacji.
Ludzie	Wpływ związany z budową instalacji,	Poprawa jakości życia	Mniejsze nakłady finansowe związane z	Poprawa jakości życia Mniejsze	Wpływ związany z budową instalacji, pracami	Brak oddziaływań	Wpływ związany z budową instalacji, chwilowe	Poprawa jakości życia Mniejsze	Brak oddziaływań	Wpływ związany z budową instalacji,

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
	pracami modernizacyjnym i, pracami związanymi z usuwaniem materiałów zawierających azbest, chwilowe zwiększenie zanieczyszczenia i hałasu, lokalne utrudnienia w życiu codziennym		gospodarką wodno – ściekową Poprawa jakości środowiska, zwiększenie atrakcyjności terenów poddanych rekultywacji	nakłady finansowe związane z gospodarką wodno – ściekową Poprawa komunikacji drogowej na terenie gminy Poprawa jakości środowiska	modernizacyjnym i, pracami związanymi z usuwaniem materiałów zawierających azbest, chwilowe zwiększenie zanieczyszczenia i hałasu, lokalne utrudnienia w życiu codziennym		zwiększenie zanieczyszczenia i hałasu, lokalne utrudnienia w życiu codziennym	nakłady finansowe związane z gospodarką wodno – ściekową Poprawa komunikacji drogowej na terenie gminy Poprawa jakości środowiska		pracami modernizacyjnym i, pracami związanymi z usuwaniem materiałów zawierających azbest, chwilowe zwiększenie zanieczyszczenia i hałasu, lokalne utrudnienia w życiu codziennym
Rośliny	W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji roślin	Zmiany w środowisku spowodowane budową mogą wpłynąć na populację roślin Zmiany w stosunkach wodnych mogą doprowadzić do zmian w populacjach roślin Roślinność wokół dróg może zostać wystawiona na zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA)	Ukształtowanie się nowych warunków siedliskowych dla niektórych gatunków roślin	Organizacja gospodarki ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód i zredukuje zanieczyszczenie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią rośliny Organizacja gospodarki odpadami komunalnymi wyeliminuje powstawanie dzikich składowisk co doprowadzi do redukcji zanieczyszczenia środowiska z którego substancje odżywcze czerpią rośliny	Możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji roślin Roślinność wokół dróg może zostać wystawiona na zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA)	Brak oddziaływań	W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji roślin	Organizacja gospodarki ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód i zredukuje zanieczyszczenie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią rośliny Roślinność wokół dróg może zostać wystawiona na zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA) Organizacja gospodarki odpadami	Poprawa jakości elementów środowiska, jaką mają na celu przedstawione inwestycje, pozwoli na zwiększenie się liczby i rodzajów populacji	W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji, a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji roślin

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
				10 Powstanie nowych siedlisk.				komunalnymi wyeliminuje powstawanie dzikich składowisk co doprowadzi do redukcji zanieczyszczanie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią rośliny		
Zwierzęta	<p>W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji , a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji zwierząt</p> <p>Ruch samochodów bezpośrednim zagrożeniem dla zwierząt.</p>	<p>Zmiany w środowisku spowodowane planowanymi inwestycjami mogą wpłynąć na populację zwierząt</p> <p>Zmiany w stosunkach wodnych mogą doprowadzić do zmian w populacjach zwierząt</p> <p>Zwierzęta bytująca w pobliżu dróg może zostać wystawiona na oddziaływanie zanieczyszczeń powstających przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA)</p>	<p>Ukształtowanie się nowych warunków siedliskowych dla niektórych gatunków zwierząt</p>	<p>Organizacja gospodarki ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód i zredukuje zanieczyszczanie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią zwierzęta</p> <p>Organizacja gospodarki odpadami komunalnymi wyeliminuje powstawanie dzikich składowisk co doprowadzi do redukcji zanieczyszczanie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią zwierzęta</p> <p>Powstanie nowych</p>	<p>Możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji zwierząt</p> <p>Zwierzęta bytująca w pobliżu dróg może zostać wystawiona na oddziaływanie zanieczyszczeń powstających przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA)</p>	<p>Brak oddziaływań</p>	<p>W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji , a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji zwierząt</p>	<p>Organizacja gospodarki ściekowej wyeliminuje niekontrolowane odprowadzanie ścieków do ziemi i wód i zredukuje zanieczyszczanie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią zwierzęta</p> <p>Zwierzęta bytująca w pobliżu dróg może zostać wystawiona na oddziaływanie zanieczyszczeń powstających przy spalaniu paliw, ścieraniu opon i klocków hamulcowych (metale ciężkie, WWA)</p> <p>Organizacja gospodarki</p>	<p>Poprawa jakości elementów środowiska, jaką mają na celu przedstawione inwestycje, pozwoli na zwiększenie się liczby i rodzajów populacji</p>	<p>W wyniku wpływu budowy i modernizacji instalacji , a także prac związanych z usuwaniem materiałów azbestowych możliwe są zmiany liczebności oraz występowania populacji zwierząt</p>

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
				siedlisk.				odpadami komunalnymi wyeliminuje powstawanie dzikich składowisk co doprowadzi do redukcji zanieczyszczanie środowiska z którego substancje odżywcze czerpią zwierzęta		
Powietrze	<p>Wydzielanie pyłów do powietrza podczas realizacji planowanych inwestycji, pylenie podczas demontażu materiałów zawierających azbest</p> <p>Wydzielanie WWA i innych toksycznych związków organicznych podczas wylewania asfaltu oraz zanieczyszczanie powietrza spalinami oraz produktami ścierania się opon i klocków hamulcowych</p>	Zanieczyszczanie powietrza spowodowane pochodnymi związków chemicznych wydzielanych podczas ruchu komunikacyjnego	Pogorszenie się jakości powietrza wokół terenu inwestycji	<p>Poprawa jakości powietrza w związku z ograniczeniem ruchu samochodowego</p> <p>Poprawa jakości powietrza w związku z ograniczeniem ulatniania się substancji niebezpiecznych z dzikich składowisk</p>	<p>Wydzielanie pyłów do powietrza podczas realizacji planowanych inwestycji, pylenie podczas demontażu materiałów zawierających azbest</p> <p>Wydzielanie WWA i innych toksycznych związków organicznych podczas wylewania asfaltu oraz zanieczyszczanie powietrza spalinami oraz produktami ścierania się opon i klocków hamulcowych</p>	Brak oddziaływań	<p>Wydzielanie pyłów do powietrza podczas realizacji planowanych inwestycji, pylenie podczas demontażu materiałów zawierających azbest</p> <p>Wydzielanie WWA i innych toksycznych związków organicznych podczas wylewania asfaltu oraz zanieczyszczanie powietrza spalinami oraz produktami ścierania się opon i klocków hamulcowych</p>	Zanieczyszczanie powietrza spowodowane ruchem samochodowym	Brak oddziaływań	<p>Wydzielanie pyłów do powietrza podczas realizacji planowanych inwestycji, pylenie podczas demontażu materiałów zawierających azbest</p> <p>Wydzielanie WWA i innych toksycznych związków organicznych podczas wylewania asfaltu oraz zanieczyszczanie powietrza spalinami oraz produktami ścierania się opon i klocków hamulcowych</p>

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
Woda	<p>Bezpośredni negatywny wpływ podczas prac budowlanych, modernizacyjnych oraz prac mających na celu usunięcie materiałów zawierających azbest</p> <p>WWA i inne toksyczne substancje powstające podczas wylewania asfaltu mogą wraz ze spływem powierzchniowym przedostać się do wód</p> <p>Racjonalizacja gospodarki wodami</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z punktowych źródeł zanieczyszczeń do wód</p> <p>Zmiana istniejących stosunków wodnych na terenach przeznaczonych pod inwestycje</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z punktowych źródeł zanieczyszczeń do wód</p> <p>Zmiana istniejących stosunków wodnych na terenach przeznaczonych pod inwestycje</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z punktowych źródeł zanieczyszczeń do wód</p> <p>Racjonalizacja gospodarki wodami</p> <p>Poprawa jakości wód w związku z ograniczeniem przedostawania się substancji niebezpiecznych z dzikich składowisk</p>	<p>Negatywny wpływ podczas prac budowlanych</p> <p>WWA i inne toksyczne substancje powstające podczas wylewania asfaltu mogą wraz ze spływem powierzchniowym przedostać się do wód</p>	Brak oddziaływań	<p>Bezpośredni, krótkotrwały i negatywny wpływ podczas prac budowlanych</p> <p>WWA i inne toksyczne substancje powstające podczas wylewania asfaltu mogą wraz ze spływem powierzchniowym przedostać się do wód</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z punktowych źródeł zanieczyszczeń do wód</p> <p>Racjonalizacja gospodarki wodami</p> <p>Zmiana istniejących stosunków wodnych na terenach przeznaczonych pod inwestycje</p> <p>Zanieczyszczenie wód spowodowane spływem powierzchniowym z dróg</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z punktowych źródeł zanieczyszczeń do wód</p> <p>Zmiana istniejących stosunków wodnych na terenach przeznaczonych pod inwestycje</p>	<p>Chwilowy negatywny wpływ podczas prac budowlanych</p> <p>WWA i inne toksyczne substancje powstające podczas wylewania asfaltu mogą wraz ze spływem powierzchniowym przedostać się do wód</p>
Powierzchnia ziemi	<p>Przekształcenia powierzchni ziemi wynikające z działań budowlanych, modernizacyjnych i rekultywacyjnych</p> <p>Przekształcenia powierzchni ziemi związane z powstaniem dróg</p>	<p>Zmienione spływy powierzchniowe mogą zmienić warunki na powierzchni ziemi</p>	<p>Zmienione spływy powierzchniowe mogą zmienić warunki na powierzchni ziemi</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z niezorganizowanych punktowych źródeł</p>	<p>Przekształcenia powierzchni ziemi wynikające z działań budowlanych i modernizacyjnych</p> <p>Przekształcenia powierzchni ziemi związane z powstaniem dróg</p>	Brak oddziaływań	<p>Przekształcenia powierzchni ziemi wynikające z działań budowlanych i modernizacyjnych</p>	<p>Ograniczenie spływów powierzchniowych z niezorganizowanych punktowych źródeł</p> <p>Przekształcenia powierzchni ziemi związane z powstaniem dróg</p>	<p>Przekształcenia powierzchni ziemi związane z powstaniem dróg</p>	<p>Przekształcenia powierzchni ziemi wynikające z działań budowlanych</p>

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Sanok

Elementy środowiska	Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko									
	Bezpośrednie	Pośrednie	Wtórne	Pozytywne	Negatywne	Skumulowane	Krótkoterminowe	Długoterminowe	Stale	Chwilowe
Krajobraz	Przekształcenie krajobrazu wynikające z działań budowlanych i modernizacyjnych Przekształcenia krajobrazu związane z powstaniem dróg	Regulacja stosunków wodnych wpłynie na zmiany w krajobrazie spowodowane budową i zmianą splotu powierzchniowego	Regulacja stosunków wodnych wpłynie na zmiany w krajobrazie spowodowane budową i zmianą splotu powierzchniowego	Ograniczenie powstawania dzikich składowisk	Przekształcenie krajobrazu wynikające z działań budowlanych Regulacja stosunków wodnych wpłynie na zmiany w krajobrazie spowodowane budową i zmianą splotu powierzchniowego Przekształcenia krajobrazu związane z powstaniem dróg	Brak oddziaływań	Przekształcenie krajobrazu wynikające z działań budowlanych	Regulacja stosunków wodnych wpłynie na zmiany w krajobrazie spowodowane budową i zmianą splotu powierzchniowego Przekształcenia krajobrazu związane z powstaniem dróg	Brak oddziaływań	Przekształcenie krajobrazu wynikające z działań budowlanych
Klimat	Brak oddziaływania	Brak oddziaływania	Brak oddziaływania	ograniczenie przedostawania się freonu z nielegalnie składowanych odpadów, np. lodówek	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań
Zasoby mineralne	Racjonalizacja gospodarki wodami wpłynie na ochronę ich zasobów i poprawę ich jakości	Brak oddziaływania	Brak oddziaływania	Racjonalizacja gospodarki wodami wpłynie na ochronę ich zasobów i poprawę ich jakości	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Racjonalizacja gospodarki wodami wpłynie na ochronę ich zasobów i poprawę ich jakości	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań
Zabytki	Prace modernizacyjne, budowlane mogą uszkodzić zabytki jeżeli będą prowadzone w ich pobliżu	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Prace modernizacyjne, budowlane mogą uszkodzić zabytki jeżeli będą prowadzone w ich pobliżu	Brak oddziaływań	Prace modernizacyjne, budowlane mogą uszkodzić zabytki jeżeli będą prowadzone w ich pobliżu	Brak oddziaływań	Brak oddziaływań	Prace modernizacyjne, budowlane mogą uszkodzić zabytki jeżeli będą prowadzone w ich pobliżu

